

המיזם
המשותף

The film
& media
collaborative

MAIMONIDES FUND

אבי
נחמה

הסטודיו לפיתוח

מאגר סיפורים

פלימו והשטן

פלימו היה רגיל לומר כל יום: "חץ בעיני השטן". יום אחד, ערב יום כיפור היה, נדמה לו כי עני, (השטן), בא ודפק על הדלת. הוציא לו פת לחם. אמר להם: "יום כמו היום כל העולם בפנים ואני בחוץ?" הכניסו אותו והביאו לפניו פת לחם. זאת אומרת, פלימו היה רגיל לקלל ולהגיד "חץ בעיני השטן" מדי פעם, כמו 'לעזאזל'. יום אחד השטן מתחפש לעני, דופק על הדלת בערב יום כיפור ואומר – 'תכניסו אותי לבפנים, אני רוצה לחם' – ומכניסים אותו. נתנו לו פת לחם. אמר להם: "יום כמו היום כל העולם אצל השולחן, אני לבד", הביאו אותו, השיבו אותו ליד השולחן. היה יושב וממלא עצמו שחין ומוגלה עליו והיה עושה בו מעשים מאוסים. זאת אומרת, יושב עם כל האנשים בערב יום כיפור ומגעיל את כולם. אמרו לו: "שב יפה". אמר להם: "תנו לי כוס". נתנו לו כוס. השתעל והשליח את כיחו לתוכו. גערו בו, נפל ומת. שמעו האנשים מסביב, והיו אומרים: "פלימו הרג אדם, פלימו הרג אדם". ברח והחביא עצמו בבית הכסא. הלך אחריו. כשראה כשהוא מצטער, גילה לו את עצמו. אמר לו: "מדוע אמרת כך?" אמר לו: "והלוא איך אומר?" אמר לו: "אמור – ה' הרחמן יגער בו בשטן". זה יוצא קצת מורכב בהקראה. זה סיפור שמספר על שטן, שמגיע בערב יום כיפור לבית של משפחה ומתלונן, שגם אותו אסור לקלל. ובעיניי, מבחינתי למה אני מביאה את זה? כי זו דמות שולית, שנכנסת לתוך הבית ומאירה מזווית אחרת את כל הסעודה של יום כיפור. ועצם זה שהיא נכנסת לסיפור, היא פותחת פתאום עולם חדש, ובעיניי זה המפתח שהוא משמעותי להתעסק בקאנון הגדול. זה מבבלי קידושין.

ערב יום הכיפורים הוא כמעט כמו יום כיפור עצמו. זאת אומרת, זה אווירה של התקדשות וסליחה והתכוונות לקראת בקשת המחילה, אוכלים בתוך הבית, ומתקדשים, ופתאום מתעמתים עם איזשהו זר שבא מבחוץ ודופק על הדלת ודורש להיות בפנים. הזר הזה מאתגר אותם ליד השולחן, כי הוא מלוכלך, הוא מתגרד, הוא שותה, הוא מלכלך את הסביבה, הוא לא מאפשר להם לשבת בנוח ולהתקדש ולאכול ולהתכונן. וכשאנחנו מבינים שהוא לא סתם עני, שזה תמיד כל עני הוא זר שמעמת אותנו עם משהו אחר, אלא זה בעצם שטן שהתחפש לעני, זאת אומרת, זו לא דמות של עני סתם, זו דמות של שטן שמגיעה לפתח הבית, ושהבעיה שלו זה שאותו אדם, או רב, היה רגיל לקלל אותו. הוא לא יודע שהוא שטן, הוא חושב שהוא זר. לאורך השנה אותו אדם, המארח, רגיל לקלל את השטן. מי מאיתנו לא יגיד לעזאזל? הוא אומר קללה, הוא אומר 'חץ בעיני השטן'. זה כמו ביטוי של זלזול בכוחו של השטן. הוא לא חושב על זה, זה כמו להגיד סתם מילים. אני חושבת שהוא אדם רגיל, הוא לא איזה מישהו שיש בו איזו עוולה. הוא מנסה לעזור לו, עד שהשטן מת, השטן שמחופש לעני, כי הוא נוזף בו על זה שהוא מתנהג לא יפה ליד השולחן, ואז יוצאת שמועה בעיר שהוא הרג אדם. זאת אומרת, השטן מפיל אותו בפה. ואז הוא מחכה לו בשירותים, והוא מתחבא שם, והוא הולך אחריו, בעל הבית נכנס לשירותים, ושם יוצא אליו השטן, ואומר לו: 'למה אתה מדבר ככה? כל השנה אתה פוגע בי'. אז הוא אומר לו: 'איך אני אגיד?' אז הוא אומר לו: 'תגיד – הרחמן יגער בו בשטן'. תשאיר לאלוהים לגעור בי, ואתה אל תלכלך עלי.

את הסיפור הביאה :

ברכי ליפשיץ

במאית, בשנה האחרונה עובדת על בימוי הצגות ילדים
בבית אבי חי ("הכוח של נוח", "סיפור נודד", סדרת
הצגות "אגדות הלבנה").
לומדת תואר שני בתכנית לחקר הביצוע בחוג לתיאטרון
באוניברסיטת תל אביב.
בעבר ריכזה את תכנית בית מדרש למספרי סיפורים
בבית מדרש "אלול" ופיתחה וניהלה תכנית לפיתוח
פרויקטים
ב Paideia-המכון האירופאי ללימודי יהדות בשוודיה,
המיועדת ליזמי פרויקטים של תרבות יהודית באירופה.

שני סיפורים – אחד גדול ואחד קטן, שהם יותר, אולי, דוקומנטריים. סיפור אחד, הסיפור של השבתאות והגלגולים שלו. השבתאות, המאה ה-17, כמוכן ששבת צבי מתאסלם, אבל מה שמעניין, שזה בשנים האחרונות יותר ויותר נחקר, זו אותה קבוצה שלאחר ההתאסלמות של שבת צבי מתאסלמת, ה'דונמה', שזה כינוי גנאי, הם קוראים לעצמם המאמינים, 'דונמה' זה הפוכים, ויש כאן קונוטציות הומוסקסואליות, ואותה קבוצה שומרת על איזו זהות, שהיא לא אסלאם ולא יהדות, אלא משהו מורכב, וזה קיים עד היום. זו קהילה, שבעצם הרבה שנים התגוררה בעיקר בסלוניקי ובמסגרת מעברי האוכלוסין של ראשית המאה העשרים בעצם היגרה לתורכיה המודרנית, גם באיזמיר וגם באיסטנבול, יש הערכות של איזה 40 אלף, אולי 10,000 שהם ממש פעילים בתוך הקהילה, וזו קהילה שפעילה עד היום, ויש המון שמועות מכל מיני סוגים. כלומר, אם למשל ארדואן היום תוקף את המשטר הקודם של אטאטורק, כי מה שברור זה שהוא למד אצל אנשים מה'דונמה' בבית ספר, כנראה שהוא לא, אבל הוא בא מסלוניקי ויש לו עיניים כחולות, אז הוא בטח 'דונמה', אבל בכל מקרה ברור שהוא מסתובב בחברה של המאמינים, וחלק מהאליטה הפוליטית והאינטלקטואלית של תורכיה הכאמליסטית הם אנשים שבאים מה'דונמה', ויש בשנים האחרונות כל מיני ניסיונות להתחמק מזה, כלומר, אנשים מאמינים שמנסים לצאת מזה – או שמנסים לחזור ליהדות, או שמנסים לקבל איזה גוון יותר אסלאמי ברור. יש לזה גם הקשר של כיצד במדינת ישראל מתייחסים לסיפור, כיצד בתורכיה מתייחסים לסיפור, כיצד מהגרים תורכים מתייחסים לזה בארצות-הברית, איך בסלוניקי משמרים. כלומר, יש כאן סיפור מאוד מעניין. לדעתי, הוא לא קיבל שום חשיפה קולנועית.

מנשה ענזי:

סיפור נגיד פחות מעניין אבל יותר רחב. אני חושב שאחת התנועות הדמוגרפיות החשובות של המחצית השנייה של המאה העשרים בעולם היהודי, זו העובדה שב-1950 היו כמיליון יהודים בארצות האסלאם והיום יש אולי 80 אלף, ואני חושב שאפשר לחשוב על זה בשני נתיבים – א', למה זה קרה, שפתאום נעלמו, בסופו של דבר היו מיליון, היום יש אולי 80 אלף והם בתהליכי דעיכה. מה שנכון להיום, המקומות המרכזיים שנשארו זה בתורכיה ובאיראן, ויש קצת במרוקו, אבל במרוקו זה 3,000 אנשים שרוב הזמן חיים בצרפת ונוודדים על הקו. אז זה מצד אחד. בתימן 230-254 אנשים, ו-8 בבגדד. בכוחית יש קצת יותר, כי בכוחית יש שגרירה.

מנשה ענזי:

יש שגרירת כווית באו"ם ובארצות הברית, שהיא ראש הקהילה היהודית שם, אני לא זוכר כרגע את שמה, יש 40 או 50 יהודים, שהם עיראקים במקורם. מה שעוד מעניין זה הסיפור של איך אתה מספר היום את הסיפור. כלומר, מה הזיכרונות. מצד אחד, כיצד המוסלמים מספרים, ועל זה יש סרטים בשנים האחרונות, יש סרטים של יוצרים, במרוקו אני מכיר כמה סרטים כאלה של יוצרים, שמה שקורה שיש חלל שנעלמו לנו 250 אלף יהודים, מה זה משאיר, מה אנחנו זוכרים, מחפשים את החברים שלנו שנעלמו.

מנשה ענזי:

יש עכשיו קבוצה במרוקו שעושה מימונות. אין יהודים, אבל הם עושים מימונות. זה משהו חדש. חלק מהם אמריקאים, מרוקאים וחלק במרוקו עצמה, וזה גם מעניין איך אנחנו זוכרים את זה, ועכשיו יש תהליך שהוא גם פוליטי. אני חושב שגם היום במדינת ישראל זה נושא שמתעורר גם מבחינת הזיכרון, וכאן זה הולך לכל-כך הרבה מקומות – ציונים או פליטים, לגבי יהודי המזרח; שילומים לא שילומים, הפליטות הפלסטיניות מול הפליטות הישראליות, וזה עכשיו צץ, תשלומים מהנאצים במלחמת העולם השנייה ליהודים שהיו במרוקו, תוניסיה וכל מיני מקומות, שהכניסו חלק מהתוניסאים וחלק לא הכניסו, ואתה מצטרף לזיכרון השואה, אתה לא מצטרף, אתה חלק מזה, אתה לא חלק מזה.

תומר פרסיקו

חוקר ומרצה בתחומי דתות העולם, העידן החדש והיהדות. פרסיקו פעיל חברתי למען חופש דת ובעל בלוג "לולאת האל", העוסק בנושאים אלה. פרסיקו טייל בהודו, שם למד את המסורות הדתיות המקומיות, ובסך הכל שהה בתת-היבשת ההודית כשנתיים מחייו. לאחר שובו ב-1997 מהודו סיים תואר ראשון בהצטיינות בחוג לפילוסופיה ובהצטיינות יתרה בתוכנית למצטיינים באוניברסיטת חיפה. אחר-כך סיים תואר שני בהצטיינות בחוג למדע הדתות באוניברסיטה העברית. פרסיקו עבד שלוש שנים כמורה לתנ"ך ותרבות ישראל בחטיבת הביניים של בית הספר הריאלי העברי חיפה. כמו כן העביר קורסים ב'מכון אבשלום', 'ב'אסכולות' מטעם האוניברסיטה הפתוחה וכיום הוא מלמד בישיבה החילונית בירושלים. החל משנת 2010 הוא מרצה בבית הספר לפילוסופיה, אוניברסיטת תל אביב על נושאי תרבות העידן החדש והופעותיה ביהדות זמננו.

יש לי כמה וכמה סיפורים, שאני חושב שיכולים להיות מעניינים, כולם היסטוריים. ראשית, סיפורו של שלמה מימון. יש לנו אוטוביוגרפיה. בקיצור, הסיפור, מצד אחד הדילמה הקלאסית של חילון מול דת, מסורת מול חדשנות, הנאורות קוראת לו, החיים החדשים בברלין, יהודי מזרח אירופאי, חותן בגיל 14 ולא מצא את מקומו, והוא יוצא למין מסע של יציאה בשאלה, היתפסות לרוחות הנעורות, מימון על שם הרמב"ם, מגיע לברלין, הופך לתלמידו של קאנט, עד כדי כך שקאנט נותן לו שטר חתום, שהוא היחיד שהבין את הפילוסופיה שלו לעומקה, אבל בעצם לא מוצא את מקומו, לא מצליח, קצת אצל משה מנדלסון, קצת מתפרנס מהוראה של ילדי עשירים פה ושם, לא מצליח למצוא את מקומו, ובסופו של דבר מת אומלל, עני ודחוי.

הסיפור עצמו הוא סיפור יפהפה, דרמטי, אבל כמובן שהוא מעלה דברים הרבה יותר מהותיים גם בשבילנו, לזמננו, של שוב המסורת מול החידוש, הדת מול החילון, הרצון למצוא משמעות אחרת, לא במסורת אלא באיזשהו אתוס של נאורות, של אנחנו התבגרנו מתוך המסורת ואנחנו עכשיו עוסקים בפילוסופיה הקאנטינית, והמתח שיש בין זה לבין החיים הקהילתיים, כי זה מפרק אותם, לפחות מבחינתו, בשבילו, ומה זה אומר.

הסיפור הבא – כאמור, שבתי צבי, דיברנו קצת עליו, עוד משיח שנכשל הוא שלמה מולכו, גם כן דמות סוג של קטנה-גדולה כזאת.

תומר פרסיקו: שוב, פה זה באמת סיפור היסטורי יותר, דרמה היסטורית, אבל הוא מתנצר, ואחרי זה הוא חוזר ליהדותו, והוא הולך לאפיפיור בניסיון לשכנע אותו, והוא יושב בשערי רומא, כניסיון להגשים את הסיפור התלמודי על המשיח בשערי רומא.

תומר פרסיקו: עוד דמות מעניינת מאוד היא אתי הילסום. מישוה שמע עליה? גם כן, כותבת יומן באמסטרדם הכבושה בידי הנאצים, סוג של אנה פרנק הנשכחת והמושכחת, כי היא יותר מבוגרת, היא בת 20 ומשהו, היא מנהלת רומן עם גבר נשוי תוך כדי, ויש לה את ההתחבטויות ואת הדילמות, ובנוסף לכל זה היא אישה פשוט יחידה

במינה, היא עוברת תהליך רוחני מרתק ומקסים בתוך כל המציאות הבלתי אפשרית הזאת. היא מתחבאת, כמובן, באיזשהו שלב באיזו דירה, ובסוף היא יוצאת מיוזמתה, היא לא מסכימה שאחרים יישלחו למחנה בדרך לאושוויץ ויוצאת יחד איתם, ואם אני לא טועה, זה לא דבר הדפוס האחרון שיש לנו ממנה, אבל כשהם ברכבת, או כן? אני לא זוכר, כשהם ברכבת, בדרך לאיזשהו מחנה, היא זורקת מתוך הרכבת פתק שכתוב עליו – יצאנו אל המחנה בשירה. משהו כזה. ולכל אורך היומן שלה רואים את הרוח המצד אחד מאוד מעמיקה, רגישה, בוחנת וספקנית שלה, ומצד שני מאוד אופטימית בצורה חסרת הסבר ורוחנית. יש לה קשר חילוני לגמרי, לא יהודי בכל מובן מסורתי, עם האלוהות, עם האמת הגדולה, משהו כזה. אז קודם כל, אני ממליץ לכולם לקרוא את הספר, למי שלא קרא, ספר מדהים.

תומר פרסיקו: סימון וייל, כתבתי אותה לידה. אז גם סימון וייל. סימון וייל קצת פחות מבחינת כמה אפשר לעשות איתה סיפור. יש לה את הסיפור שלה, היא ברחה לאנגליה, או משהו, והיא צמה בזמן מלחמת העולם השנייה כדי להזדהות עם האנשים שסובלים, יש לה כל מיני דברים מעניינים, אבל היא באמת יותר מיסטיקנית קוויטיסטית, שהיא לא פעלתנית, יש לה את הפילוסופיה המיסטית, והיא באמת מאוד נוצרית, שלה. וייל כמעט התנצרה. היא אמרה שאם הכנסייה הקתולית לא היתה בעצמה מלאה כל-כך הרבה חטאים, היא היתה מצטרפת לכנסייה הקתולית, אז זה הדבר היחיד שעצר אותה.

תומר פרסיקו: היא מאוד נוצרית, אין מה לעשות, הפילוסופיה שלה היא נוצרית. היא מאוד מעניינת, אבל פה אני חושב שיש פחות סיפור מאשר באתי הילסום, ובטח פחות דרמטי.

עוד שני סיפורים – סיפור אחד גם היסטורי, אבל אני לא חושב שהוא חייב להיות רק סרט הוליוודי, כי הוא עוסק בבני אדם והפולמוס ביניהם, וזה סוף תקופת המכבים, במלחמת הורקנוס באריסטובולוס. אחים, ירשו ממלכה, ממלכת ישראל העצמאית השנייה, והם מצליחים להרוס הכל.

תומר פרסיקו: זה סיפור נהדר, כמובן, וגם שוב, מתכתב עם הזמן שלנו. הרי אפשר בקלות להכניס כל מיני רמזים, או אילוזיות, איך מלחמת האחים של אז קשורה לזמננו, ואיך הם החריבו את הממלכה שלהם וכו', וכו'. זה ברור. זה כותב את עצמו.

והסיפור האחרון, והוא הכי יקר ללבי, וזה אני יוצא פה מהספר 'הבית אשר נחרב' של ראובן נמדר, ואני קודם אתאר מה כתוב בספר, לא סיימתי לקרוא אותו, הספר מדבר על אקדמאי מצליח, פרופסור ל-what ever בניו יורק. אקדמאי, מבריק, מצליח בניו יורק, עם כל חיי הבוהמה והאמנות הגבוהה והאינטלקטואלית וכו', שנתקף חזיונות בקשר לבית המקדש. קוראים לו אנדרו כהן, הוא כהן, ופתאום קולות מן העבר תוקפים אותו, היכלות בשמיים נפתחים מעליו, סולמות, עבודות הקרבנות קוראת לו בצורה מאוד בלתי אמצעית ופנימית. משהו קורה לו. משהו שקושר אותו אל העבר המאוד רחוק, שהוא כמובן לא חלק ממנו, מהחיים הפרטיים שלו, בשום צורה, הוא כמובן חילוני.

תומר פרסיקו:

עוד לא קראתי את הסוף. אבל מה מצא חן בעיני פה?

עשו כבר סדרות בלי סוף על חזרה בתשובה ועל יציאה בשאלה ואלה

נושאים מעניינים וחשובים. אבל פה זה נוגע במשהו אחר – זה לא רק קירבה לדת מבחינה תרבותית-קהילתית-מסורתית או אפילו אמונית, זה משהו מעבר לזה, שהוא הממד המיסטי והרוחני, משהו שתוקף אותך בצורה הרבה יותר עמוקה, ובצורה שאתה הרבה יותר חשוף אליה ולא יכול להתנגד לה, מין קול מן העבר ששובה אותך. זאת אומרת, אתה לא חוזר בתשובה כי בסדר, יש לך איזה חור בלב מבחינה קהילתית או רגשית.

שמואל פאוסט:

הספר מאוד מתכתב עם

חורבן מנהטן בפיגוע, וחורבן הבית, בית המקדש, וחורבן הבית הפרטי,

המשפחתי, ויש לו עוצמה אדירה, גם עברית, מבחינת תרבות עברית, וגם גלותית, כי הבן-אדם לא כותב מאיזה נקודת מבט ציונית או משהו, אלא כאפשרות של מימוש יהודי בגלות, ב-ה-גלות, בניו-יורק, במנהטן. אבל הפרופסור הזה לתרבות השוואתית אנדרו כהן, המאוד מעודכן ו-sophisticated, לא יכול להימלט מה'כהן' הזה שהוא פתאום איפה שהוא בין רחובות 33 והשביעי, פתאום נראית איזו דמות של כהן. עכשיו, הסופר שזר בתוך זה, בין כל פרק יש משהו שהוא נראה כמו איזה צילום מאיזה מחזור ישן, או משהו כזה, זה הכל המצאה שלו, שהוא בעצם עלילה בלשון חז"לית של איזשהו עימות של כהנים קדומים מבית המקדש עצמו, סדר העבודה שהוא המציא. זה סיפור פנימי שהוא המציא, שמפענח את הסיפור הכללי של אותו אנדרו כהן ומסביב לזה עוד פרשנויות, שחלקן הן קבליות, שער הגלגולים, חיים ויטאל, זו יצירת מופת שזורה, ועם סיפורי עלילתי, רומן, שאתה יכול לקרוא אותו במטוס בדרך לניו-יורק.

תומר פרסיקו:

אני רק אדגיש דבר אחרון – קודם כל, הסיפור עצמו יפהפה,

ואם אפשר לעבד אפילו את הסיפור עצמו הזה – נהדר. אבל חוץ מזה,

אני רוצה רק לעמוד על העיקרון הזה של משהו רוחני שפורץ לחיים שלנו. זאת אומרת, יש פה איזה מגע עם הדת, שהוא לא אינטלקטואלי והוא לא קהילתי והוא לא מסורתי, אלא משהו אחר, משהו שאתה נפתח אליו בממד אחר, במישור אחר של הקיום שלנו, ואני חושב שבזה טרם נגעו.

ד"ר שמואל פאוסט

חוקר ספרות חז"ל ישראלי, בעל טור ועורך בעיתון "מקור ראשון".

בשנת 2010 קיבל תואר דוקטור מטעם אוניברסיטת בר-אילן, על מחקר שכותרתו "תופעת הביקורת במעשי חכמים מן התלמוד הבבלי" שנעשה במסגרת התוכנית הבינתחומית לפרשנות ולתרבות. עורך מדור הספרים במוסף "שבת" של העיתון "מקור ראשון"; "מרצה לספרות, אגדה ומדרש במרכז יעקב הרצוג שבקיבוץ עין צורים. ומנחה סדנאות כתיבה. בשנת 2011 יצא לאור, בהוצאת דביר, ספרו **אגדתא – סיפורי הדרמה התלמודית**, שנכתב בעקבות מדורו "אגדתא" שבעיתון "מקור ראשון". הספר מנתח עשרות מדרשי אגדה תלמודיים, וזיכה את מחברו בפרס שרת החינוך ליוצרים בתחומי התרבות היהודית לשנת תשס"ז. בנימוקי ועדת הפרס נאמר: שמואל פאוסט הוא אחד מן הבולטים בדור החדש של קוראי סיפורי חכמים, המשכילים להפיץ את תורתם החדשנית לתועלת הרבים בלשון בהירה ומושכת לב. ... הוא מצליח לשלב בצורה משובחת את עולם הלימוד המסורתי עם המחקר החדש, את הידע הקלאסי שהצטבר במהלך הדורות עם קריאה רעננה המושתתת גם על אדני המתודות החדשות של קריאה ספרותית, שביסודה הידע הלשוני, הטקסטואלי וההיסטורי המתחדש יום יום.

הסיפור על הלל, שהוא בעצמו דמות מתוך הסיפורים שעולים, שיכול לפרנס דרמה בעיניי, והסיפור הזה הוא הסיפור המכונן של הלל, שיש לו פן חיצוני, אולי אותו אנחנו נלמד איזה 2-3 דקות יחד, אז אני אדבר עליו אחר-כך, כי הוא הכי קצר פה, אם זה אפשרי, אז הוא הכי קצר פה, אז אני אדלג עליו ורק אזכיר את האחרים. הסיפור הארוך יחסית לסיפורים תלמודיים, הבא, 2 – הוא הסיפור הידוע על רבי שמעון בן יוחאי, על ההתנגדות לרומים, על בעצם האופן שבו הגיבור הזה, שבמונחים רומנטיים גרמניים הוא הגאון המורד, האיש, שוב, טבע ותרבות, שבורח אל המערה, שחי שם עירום בתוך החול וניזון ממעיין וחרוב, והוא מורד בכל המוסכמות, ועיניו שורפות את כל התרבות, את כל מי שעושה את הדברים הפשוטים בעולם של חרישה וזריעה ובנייה וכן הלאה. האתוס היהודי הפך אותו לדמות, גם את הסיפור הזה, ובוודאי את הדמות של רשב"י, של רבי שמעון בן יוחאי, לדמות נערצת בזכות הסיפור הזה, בעוד שהסיפור, הטקסט התלמודי מאוד מבקר אותו – אחזיר אותו למערתו, תפסיק להרוס את עולמי – אלוהים אומר לו. כלומר, אתה מחזיק מעצמך שלמדת פה 12 שנים תורה ולכן אתה נעלה מעל הכל? כשהוא אומר לעולם – אתם עוזבים חיי עולם בשביל לעסוק בחיי שעה, סתם להתפרנס, סתם לבנות, לנטוע עוד איזה עץ בעולם – זה כלום, והוא חוטף מכה מבת קול של אלוהים, שאומר לו – תחזור למערה, אתה עכשיו תהיה שם לא רק כבריחה, כעונש, שזה מתקשר גם עם כל היחס לתרבות בכלל, כי הרי ההתנגדות של רשב"י היתה על הרומאים, שמה זה השווקים שהם בנו, והמרצאות שהם בנו, וכל הקדמה שהתרבות הרומית הביאה לעולם, היא פוליטית, ומהותית, קיומית, מזלזל בעולם הזה. והסיפור, כנראה, בא להוכיח אותו על פניו ולהראות לו משהו אחר.

שמואל פאוסט: אדפטציות בלי סוף לאקטואליה מכל סוג שהוא וכל רגע בהיסטוריה, אבל בעיקר על פרה-פוזיציה מהותית מול העולם, וזה גם מול המודרנה. בעצם, האימפריה המודרנית מציעה פה מודרנה, אז הוא מתכחש לה, וכאילו אנשים

נתלים בשולי גלימתו, כאילו הוא הרומנטיקן שמתנגד למודרנה, אבל התלמוד די נותן לו סטירה על העניין הזה.

שמואל פאוסט: אם הסיפור הוא פלשתיני, אז רומי היא ישראל. אם הסיפור הוא עולם שלישי, אז העולם המערבי. מגדלי מנהטן והגשרים, אם תרצה. אדפטציות, אמרתי, יכולות לקחת לכל כיוון. יש דמות מרכזית, שהיא דמות חזקה מאוד, יש פה אפילו קצת עניין שוביניסטי, שאפשר להתנפל עליו ביחס לאשתו של רבי שמעון, שמסייעת לו ולבנו להסתתר, עד שהם אומרים את העניין של יצערו אותה, נשים דעתן קלה עליהן, מפה בא המשפט הזה, נשים דעתן קלה עליהן, שמא יצערו אותה ותגלה אותנו, ואז הם בורחים למערה, שגם היא לא תדע, שגם האמא לא תדע. שרה גיבורת ניל"י, שהתורכים מענים אותה, שלא יענו אותה והיא תגלה.

שמואל פאוסט: הסיפור המפורסם הבא, שלוש, הוא קמצא ובר קמצא, זאת קומדיה של טעויות, הרבה משמעויות, שוב, המסר הביקורתי, יש פה מסר בעצם נגד ההקפדה, גם זה שמקפיד, שוב, זה חוזר קצת לפלימו אולי, או משהו, על הסעודה, ומי יהיו האורחים, והוא נורא מקפיד על האסתטיקה של הסעודה, ונכנס פתאום מישהו שהוא לא הזמין אותו, ואחר-כך יש את ההקפדה של הנעלב עצמו, זה שזרקו אותו מאולם האירועים, והוא עד כדי כך מקפיד, שהוא לא יכול להתכנס לעלבון הפרטי שלו, אלא הוא ילך לקיסר וילשין על כל היהודים, כל הקהילה תסבול וכל העולם יסבול, כי יהיה חורבן הבית אשר נחרב עוד מעט כתוצאה מההלשנה שלו לקיסר, ואחר-כך באופן כמעט מפתיע, אולי לא מפתיע למי שמכיר את הסיפורים התלמודיים, אבל כמעט מפתיע, הוא עד היום מפתיע ושיבות חרדיות מסוימות, המסר האחרון של רבי יוחנן שמסכם שם את הסיפור, שהוא נגד ההקפדה של הרב עצמו, שמקפיד על קוצו של יוד בהלכה, ולא מבין שעכשיו זה עת להיות גמיש וכן הלאה. אז יש פה, אני חושב, גם כן כמה וכמה מוטיבים מאוד חזקים.

שמואל פאוסט: הוא כאילו סיפור על תולדות התורה שבעל פה, שזה מרתק, הראייה הזאת של משה, שיש פה גם את העוצמות המאוד אנושיות האלה, הרצון לראות את העתיד, הרצון להיחשף למה שיהיה אחריי, מה אני השארתי אחריי, מצד שני איזו ענווה מאוד גדולה, כי הוא אומר – אם יש מישהו כזה שאפשר לתת את התורה על ידו, למה לתת על ידי? וכל העניין הבין דורי הזה ביניהם. וגם אי הידיעה, כלומר, במונחים של, אני חושב, נגיד יוכי ברנדייס שלקחה את זה לשואה, כלומר, העניין הזה של זו תורה וזה שכרה? זה הגמול? זה מה שקורה? זה ההיסטוריה? למה אתה עושה את זה לנו? למה אתה עושה להם? למה אתה עושה את זה לו? שתוק. פעמיים תשובתו של אלוהים – שתוק. כך עלה במחשבה.

ירון לונדון: אני פעם השתמשתי בסיפור הזה כפשוטו, משה רבנו לא מבין את מה שאומרים בישיבה, מפני ששפתו איננה שפת לשון חכמים. 3,000 שנה מבדילים בין שניהם, הוא פשוט לא מבין את העברית שלהם. לא את משמעות דבריהם, את העברית שלהם הוא לא מבין. השתתפתי באיזה כנס של ועד ידידי האקדמיה ללשון, והייתי צריך לומר משהו, אמרתי – הנה, הסיפור הזה, ותראו, אני מפרש אותו כפשוטו, הנביאים לא הכירו את לשון חכמים, למשל, ונגיד, חכמי ימי הביניים לא היו מבינים את לשוננו. אני יודע, אני דופק את הסיפור ואת המשמעות העמוקה שלו, סתם, זה עניין בלשני.

שמואל פאוסט:

יש פה פירוק גם של אתוס, שכאילו אנחנו בעצם היום, כשאנחנו לובשים פראק שחור, אנחנו נראים בדיוק כמו משה רבנו, מדברים אותה שפה, יכולים לדון על אותה הלכה. אין לו מושג, למשה רבנו, מה ההלכות האלה שהמצאתם עכשיו, איך אתם מתנהגים בשבת – לא עלה על דעתי מעולם. אז יש פה התמודדות דתית-היסטורית-הלכתית.

עוד סיפור שלא צריך יחסי ציבור, שהוציאו את רבי עקיבא להריגה. יש מחקר מרתק עכשיו של התהוות הסיפורים האלה של עמרם טרופר, שמראה מאיזה מקורות, הוא עושה פאזל שלם מהמון מקורות שהתכנסו בסוף להמציא את הסיפור הזה ולברוא על-ידי זה את האתוס האדיר הזה של מוות על קידוש השם.

אגב, מדברים על קולנוע, משהו שנחרת לי, ואני לא יודע למה, ומגיל 5 או 6, או משהו כזה, או בטלוויזיה, איזה סרט מלחמה, אני חושב, שההורים שלי ראו, ונדמה לי שזה 'נורמנדי', או משהו כזה, D-Day, ככה אני מבין את ההקשר, למרות שהייתי מאוד קטן אז, אבל בין החיילים, הסרטים האלה שהמון חיילים מסתערים ונורים ונפגעים, ביניהם מפקד הכיתה אולי, או המחלקה, או משהו כזה, שנפגע ונופל, ואז בשניות האחרונות הוא אומר 'שמע ישראל', זה ממש מגיל ילדות זה נחרת לי נורא חזק. עכשיו, אני לא יודע מה זה הסרט הזה, מי היה השחקן, מי היוצר שלו, אבל היוצר שלו בא מרבי עקיבא, כמובן, שזמן קריאת שמע הגיע, ואז אומרים קריאת שמע, זה המילים האחרונות, קידוש השם. אז זה סיפור עם עוצמה, ויש לו כל-כך הרבה מקורות שהוא יונק מהם, שאפשר לשלב את כולם יחד. יש סיפור מקביל הרי בתלמוד הירושלמי, הסיפור בתלמוד בבלי, מהשילוב שלהם יחד אפשר לעשות עיבוד משותף, הוא בונה פה משהו שהוא, שוב, אני לא יודע איך הוא עובר מסך, הוא מאוד-מאוד דתי, אבל אם חייבים לעקר אותו ממשמעות דתית, הוא בוודאי בעל משמעות היסטורית-תרבותית חזקה.

ואחרון, שוב, הוא מין קיבוץ של סיפורים, מה שנקרא יציאתו של רבן יוחנן בן זכאי מירושלים, שבונה את אגדת היסוד הזה, ששוב, בהקשר אקטואלי פוליטי, מה שעשה עם זה בני לאו וכן הלאה, זה ברור, כלומר, העמדה מול רבי עקיבא, שהזכרנו אותו עכשיו, ראש המורדים, זה שתומך במרידה, המתינות, הפייסנות של רבי יוחנן בן זכאי להוציא את המקסימום מהמצב, לא להתנצח, להתנגד לבריונים הקנאים, שבסופו של דבר מאיימים עלינו בעצמם ויביאו עלינו את החורבן, ועל-ידי זה יסוד, הרי הסיפור הזה, שוב, מבקר אותו מאוד, יש פה כל פעם – אמר רבי יוסף.

יאיר ליפשיץ:

אם אפשר רגע להביא את הזווית התיאטרלית, כי הסיפורים האלה, סיפורי החורבן היום הם לחם חוקו של התיאטרון העברי במאה ומשהו שנים האחרונות, גם על העזיבה של רבן יוחנן בן זכאי יש כמה וכמה מחזות וגם מלחמות היהודים של יוספוס פלביוס, זה חוזר שוב ושוב ושוב. ואני חושב שמה שקורה הרבה פעמים בתיאטרון, בגלל שהתיאטרון כאילו פחות מחויב, התיאטרון המודרני פחות מחויב ליצירת אשליה מלאה, אז אין בעיה שהוא יהיה רבן יוחנן בן זכאי והוא יהיה לבוש בחליפות והוא בכלל לא יצטרך להתמודד עם השאלה האם הוא דמות מודרנית שעכשיו חוזרת אחורה, האם הוא מהדהד, האם הוא זה, האם הוא זה. כשרואים את היצירות שנעשו לאורך השנים, הסצינה היא עתיקה ומודרנית בו זמנית, כמו שאפשר להעלות את שייקספיר בחליפות עכשוויות ולא מסתבכים עם זה. עכשיו, ברור שהקולנוע והטלוויזיה האסתטיקה שלהם היא אחרת, זה מעניין לחשוב על ניו מדיה

בהקשר הזה, שיכול להיות שאפשר לחשוב על פשוט אסתטיקה שלא צריך עכשיו לייצר עולם שלם על רובי נמדר, שבו הוא מודרני, ויש לו חזיונות, וצריך כאילו איכשהו להצדיק את הדבר הזה באיזשהו אופן, אלא לחשוב על אסתטיקה, נגיד, אני חושב קצת למשל על מה שגיולי טיימור עשתה ב'טיטוס', שזו היתה מין אסתטיקה שהיא גם מודרנית וגם רומית בו-זמנית. היא יותר מאתגרת, ברור שהיא לא מוכרת בקלות, אבל אני חושב שיכול להיות שצריך פשוט לחשוב פה על משהו שהוא לא נדרש לאיזה עולם סגור, ריאליסטי. 'טיטוס' הוא מחזה שייקספירי, שמבוסס כאילו על האימפריה הרומית וברמה של עיצוב התלבושות, התלבושות היו איכשהו, קשה להסביר את זה, הן היו גם רומיות וגם מודרניות לגמרי, ושתייהן היו שם בו-זמנית.

ירון לונדון: סיטואציה כמו 'מוצב המזח', זוכרים את הסיפור? במלחמת יום הכיפורים, המוצב הדרומי ביותר שלנו בתעלת סואץ הוקף כולו על-ידי כוחות של הארמיה השלישית המצרית והם היו בקשר רדיו עם המטה, האוגדה במתלה, והיה שם רופא שמעט יותר מבוגר מהמפקד, היו שם 40 חיילים בערך, והוא שואל האם להיכנע או לא. ואני הייתי שם. הייתי במטה במתלה. והם שואל – האם להיכנע או לא. האנשים מתים, אין לי יותר פלאזמה, האנשים מתים, והשאלה האם להיכנע. ואיש מהמפקדים הבכירים איננו נותן להם תשובה – האם להיכנע או לא – חוץ מאדם אחד, שהיה יועץ באוגדה, זה היה צי'ץ', שלמה להט, שלא היה אז בעל תפקיד רשמי, הוא היה יועץ, ואמר – חייל ישראלי לא נסוג לעולם, שימותו, שיילחמו עד הסוף. הוא היה היחיד. לא הייתי בטוח שאני שומע את זה, כי הזיכרון מתבלע במשך השנים. הוא היה שכן שלי, צי'ץ', שאלתי אותו אם הוא אמנם אמר את זה. אז הוא אמר – כן, אמרתי את זה, וככה אני חושב. הוא אמר את זה שנים אחר-כך. נניח שבמבצר הזה, בעוז הזה, יושבים כמה אנשים, שלאחד קוראים עקיבא, ולאחד קוראים זה, וחיילים, ואחד הוא הרופא, והרופא מטרתו היא להציל חיים, והוא אומר – אין לי. המפקד לא יודע מה לעשות. הוא אומר – לפי איזה אתוס אני פועל? לפי אתוס שתפקידי להציל את חיי חיילי, או לפי זה שאני צריך פה להצדיק את ההיסטוריה היהודית? ואז השאלה שלו היא תמיד – מה אני מועיל בזה שאני ממשך לאחוז? האם אתם תגיעו אלי? יש סיכוי שתגיעו אלי למוצב? אומרים לו – אנחנו מנסים להגיע, ושורפים טנקים אחרי טנקים, ואנחנו לא מצליחים להגיע אליך, כנראה שגם לא נצליח. אז הוא אומר – אז אם ככה, מה אתם עושים? אז גנרל אחד אומר – אתה מרתק אליך אש של האויב, ואתה מונע לחץ מגזרה אחרת בתעלה. והוא אומר – אני צריך לקחת על עצמי, אתם בטוחים שזה מה שאני – זה הוא לא אמר, יש הדיאלוגים האמיתיים – אבל נניח שאנחנו מכניסים את המצור על ירושלים לתוך המוצב, לתוך מוצב המזח, ובעצם הם אומרים את כל הטקסטים שנאמרים בזה, אפילו עם רמזים ללשון קצת ארכאית. מבחינה דרמטית, אני הרווחתי מוצב מופגז, יש לי את כל התיאור על המצור בירושלים, בלי לשחזר את ירושלים בקטן ולעשות מרכבות רומאיות, יש לי הכל בפנים, חדר אחד, מבחוץ הדים, מדי פעם מתפוצץ פגז, מישהו יוצא ונהרג – זה כל מה שאני צריך מבחינה קולנועית, יש לי את כל המתח.

ירון לונדון: אתה לא צריך את יוחנן בן זכאי וזה לא יהיה סיפור מוצב המזח, זה יהיה סיפור על מוצב. מוצב נצור. אם אתה תאמר – זה היה מוצב המזח, יגידו – סליחה, אני הייתי במוצב המזח. אין טעם. אבל אם אתה אומר – יש סיטואציה דמיונית, ישראל בסכנת כיבוש, ויש סיטואציה, ולא אומרים לך איפה זה בדיוק קורה, אבל זה היה אפשרי, זה היה אפשרי בגוש עציון, זה היה אפשרי בששת הימים, בששת הימים אולי

לא, במצור על ירושלים של 48' נניח, ואז אתה בעצם עושה את כל הסיפור באופן כזה שיוכל להתחבר ישירות אל לבו של הצופה. ואם אתה תתחיל לזרוק חצים, אז זה פשוט לא שייך אלינו.

שמואל פאוסט: יש סיפור, הקשר שלי אליו הוא משפחתי, שאני עסוק בו, ואני כותב עליו, ואני כל הזמן רואה אותו לנגד עיניי כקולנוע. היו התחלות, אגב, גיסתי הקטנה, שירה, שהיתה תחקירנית אצלכם, עניינה את מוטי, שירה גולן, היא עניינה את מוטי בהקשר דוקומנטרי של זה, אבל אני חושב על זה בצורה יותר עלילתית – האח של הסבתא של שירה, כלומר, הדוד של החותנת שלי, לא משנה, שמו היה משה מיקלוש קראוס, הוא היה מנהל המשרד הארצישראלי בבודפשט.

שמואל פאוסט: יש מוזיאון שעובד על זה עכשיו, על בית הזכוכית, אז הם הוציאו על זה לא מעט קומוניקטים השנה דווקא, אבל הסיפור נשכח ומושכח. אותו מיקלוש קראוס, נציג המזרחי, שנקלע להיות בשנים הקריטיות האלה, בשנות ה-40, בבודפשט מנהל המשרד הארצישראלי טיפל בהצלמתם של יהודים. החוקרים טוענים, התפרסם בגלובס לפני כמה שנים, החוקרים טוענים כמעט 100 אלף יהודים שהוא הציל יחד עם קרל לוץ הדיפלומט השווייצרי המפורסם, הקונסול ואחרים, והוא הקים את בית הזכוכית, הוא שכר הרבה בתי הגנה כאלה ליהודים, ובעיקר עשה כל מיני מניפולציות מתמטיות ודיפלומטיות, שההונגרים הצליחו להוציא מהנאצים 6,000-7,000 אישורי יציאה כאלה שהם נתינים זרים, כביכול, הם לא נתינים של בודפשט, הוא הצליח פעם אחת להתחכם שבעצם זה עבור כל תעודה כזאת לבית אב ולא לאדם פרטי, ולכן זה הפך ל-40 אלף, ואחר-כך עוד ועוד. מה שיש לנו במשפחה זה מכתב ממשלת שוויץ, מכתב הוקרה, על הצלתם של 30 אלף יהודים. זה נע בין 30 ל-90 וכמה אלף יהודים. הוא כמובן היה שם עם רז'ה קסטנר, הוא העיד במשפט קסטנר נגד קסטנר, היה תיעוב מוחלט ביניהם, הוא כל ימיו הלא ארוכים טען נגד זה, יש לו סיפורים שנוגעים בכל דבר – מחנה סנש, ובכל דבר שאפשר היה להציל, ואיך קסטנר עצר את ההצלה הזאת אם לא היה לו רווח פוליטי או אחר בעניין הזה. האיש נשכח והושכח. הוא לא נמצא בשום מקום. לפני כמה זמן הייתי במוזיאון ליהדות הונגריה בצפת, שיש קיר של פעולות ההצלה, אז קסטנר וזה וזה, אין קראוס שם בשום מקום. בשנים שהוא היה בארץ והיה איזה פקיד זוט, אז הזהירו אותו מבן גוריון. ופעם אחת ה-ש.ב. נכנס ולקחו לו מסמכים מהבית והפכו לו, הזהירו לו – אל תלך אף-פעם בצד של הכביש.

שמואל פאוסט: הטענה היתה, שהידע שלו על מה שהיה שם, שנציגי מפא"י קסטנר בבודפשט, הקונקטורות הפוליטיות וההצלה של ה-1,000 וכמה לעומת ההצלה שלו, היה פה איזה איום, והוא גם היה עד מרכזי במשפט.

שמואל פאוסט: בעיניי, הוא סיפור. עכשיו, יש עוד כמה דברים, שהמשפחה עוד לא כל-כך בטוחה שהיא רוצה לחשוף אותם, אבל אני אחשוף אותם בסופו של דבר, כי הם סיפורים אישיים, בנישואים שלו, הוא התחתן עם איזו פליטה ולא היו להם ילדים עד יום מותם, סיפורים אישיים גם, מישהו שלמד בישיבה, והיה לו סיפור עם הישיבה, ולאן שהוא התגלגל, עם קשרים מצוינים שהוא טווה בתוך הממשלה ההונגרית ומול כל הדמויות שהוא עמד. זה סיפור אדיר. כלומר, אני חושב, אין סיפור הצלה כזה בכל תולדות השואה, אין בעצם כזה סיפור הצלה בקנה המידה הזה, ואין סיפור שכל-כך הושכח, לעומת מי שהציל 5, 10, או 1,200, וכן הלאה, מסיבות כנראה פוליטיות, הוא לא היה במפלגה הנכונה והוא לא זה, כך שזה סיפור שהוא בוער בעצם ב-DNA ובאקטואליה שלנו של כל הצמתים – של ימין, שמאל, דתי, חילוני,

שואה, שואת יהודי הונגריה, שגם ככה אין לה רייטינג מאוד גבוה עד לאחרונה, לעומת שואת יהודי פולין. בכל אופן, בהקשר הסיפור שאתה סיפרת על בית סבא ואחרים עלה לי העניין הזה, שלא חשבתי עליו בהקשר הזה, אבל אני עסוק בו. אם יום אחד הוא יוכל להתגלגל מסיפור כתוב למשהו ויזואלי, אז זה יעשה שירות מאוד גדול.

בוגר הסטודיו למשחק בהנהלת ניסן נתיב בירושלים. שחקן, יוצר ומחזאי. השתתף בפסטיבל "הרמת מסך 2005" ובפסטיבל חיפה להצגות ילדים ונוער. יאיר הוא חבר בתיאטרון האינקובטור. במסגרת זו משחק יאיר כיום בהצגה "מעשה כשפים" המבוססת על כתבים של שלום עליכם ו"אהבה בבקשה" המבוססת על כתבים של אנטון צ'יכוב. אני מאמין שלו: "אדם ללא אמונה – הוא כמו דג ללא אופניים"...

יאיר להמן

אברהם אבינו זו דמות מרתקת מדי. אפשר לקחת אותה לכל ז'אנר קולנועי, אני לקחתי את זה משום מה לקומדיה.

יש פה הצעות לחמש סצנות מתוך הסרט: פנים, יום, חנות אלילים בחרן, אברהם זקן בן 89 עדיין גר עם ההורים עובד איתם בעסק המשפחתי, חנות לחפצי אמנות נוי ועבודה זרה. כשאף-אחד לא רואה הוא שובר פסלים להנאתו. חוץ, לילה, שממה, אברהם שוכב על גבו, מעשן, מביט בשמים, אינספור כוכבים מרהיבים מקשטים את שמי הלילה, אברהם מחליט לנסות לספור אותם בכל זאת. חוץ, יום, מדבר, אברהם נמצא ליד האוהל, מסביב הכל שממה, לידו מונחת סכין מגואלת בדם, יש גם דם על ידיו, בתחתוניו, כי הרגע הוא חתך שם לבד, אשתו שרה מציצה מהאוהל, מפצירה בו שייכנס, לפחות שיישב בצל – 'אתה תחטוף מכת שמש' – הוא גוער בה ומצווה עליה להיכנס חזרה, לפתע הוא הוזה, על אחת הדיונות הרחוקות הוא רואה שלוש דמויות מתהלכות וכו'. פנים, יום, אוהל, אברהם מצווה על עבדו הנאמן ללכת לחרן כדי למצוא אישה ראויה לבנו, העבד ממחר למלא את מצוות אדונו, אולם רגע לפני שהוא יוצא לדרך אברהם מצווה עליו לשים את ידו תחת ירכו שלו, של אדונו. חוץ, יום, שדה פתוח, אברהם עומד ליד מערה ומתמקח עם עפרון החתי, לבסוף משלם לו, כעבור כ-3,000 שנה חברון מאז ולתמיד.

יאיר להמן: איך שזה כתוב פה באמת, אמרתי, זה בחירה לקחת את זה לכיוון הזה המשעשע, זו בחירה אחת. אבל אם אתה באמת רוצה לדבר על הדמות של אברהם, אז שוב, אני חוזר גם למטרה שאנחנו פה, כלומר, הרעיון היה לדבר, ההוראות, אם אני זוכר נכון, היו – תביא את הסיפורים החשובים, שאתה חושב שחשוב שהם

ייראו על המסך, או שיובאו. אז גם אפשר לנתח את זה – מה קהל היעד, מה המטרה של הסרט, זה הולך לנוער, זה לחינוך, זה דברים שאני חושב שחשוב שיידעו, ולכן חשוב שיובאו אל המסך, או לא. אברהם אבינו הוא דמות, המונותיאיסט הראשון, ודמות שנמצאת בתרבות של כל הדתות המונותיאיסטיות, ואם אתה רוצה לעשות את זה, אני יכול לכתוב את זה אחרת בצורה דרמטית הוליוודית, יהיו לך פה סצנות מפוארות של מלחמות ותרבויות מתנגשות.

יאיר להמן:

הבאתי את הסיפור של רבי אלעזר בן

דורדיא, אבל אם זמני קצר, אני דווקא רוצה לגשת לדף האחרון על רבי

נחמן, ששם, מי שקורא קצת רבי נחמן, אני דווקא די לאחרונה באופן מפתיע נחשפתי לטקסטים שלו, שממש בצורה לא מוצדקת המקבצים למיניהם מנסים לנכס לעצמם, ויש שם סיפורים מדהימים. שוב, אתה תשאל חסידי ברסלב, הם ייתנו לזה מלא פרשנויות של מעשה באבידת בת מלך ועל השבת שהלכה לאיבוד וזה, שפרשנות זה משהו שכל אחד יכול לעשות. אני עוד לא עשיתי עדיין את המחשבה על הצד, אפשר לעשות את זה עכשיו, קדימה, אני פשוט ראיתי סיפור מדהים, אפשר לקרוא את זה למשל, אז הבאתי פה דוגמה אחת מתוך שבעת הקבצים, יש שם שבעה קבצים, שכל אחד עם איזה מום אחר, יש שם איזה סיפור על חתן וכלה שהלכו לאיבוד, לא משנה, אבל בתוך הסיפור הזה כל קבצן מספר איזה סיפור. אז יש פה איזה קבצן עקום הצוואר, שבעצם אומר שהוא כמעט לא יכול לדבר, אבל הוא בעצם כן מדבר, והוא מספר להם בקול-לא-קול שלו את הסיפור הזה – יש שתי מדינות, רחוקות הן זו מזו אלף פרסאות, ובשתי המדינות כשנעשה לילה אין יכולים לישון. כי כשנעשה לילה, אזי מתחילים הכל ליילל בקול יללה, אנשים נשים וטף. כי בלילה הם שומעים קול יללה, ומחמת זה הכל מייללים. אם היתה מונחת שם אבן, היתה נימוחה. במדינה זו שומעים כל לילה מייללים וכן במדינה האחרת, אף כי שתי המדינות רחוקות הן זו מזו אלף פרסאות. מדוע יש שתי ציפורים, אחד זכר ואחת נקבה, ורק זוג אחד בעולם, ואבדה הנקבה, והוא הלך וחיפש אותה, והיא חיפשה אותו, והיו מחפשים הרבה זה את זה, עד שנטעו. סוג של רומיאו ויוליה כזה שיכול להיות פה. ראו שאינם יכולים למצוא זה את זה ונשארו עומדים ועשו להם קנים. זה הציפור עשה לו קן סמוך למדינה אחת משתי המדינות הנ"ל, וכן היא עשתה לה גם כן קן סמוך למדינה השנייה. כשמגיע לילה, אזי אלו בני הזוג הציפורים מתחילים כל אחד ליילל גדולה מאוד, כי כל אחד מיילל על בן זוגו, וזהו קול היללה שנשמע באלו שתי המדינות, ומחמתה אין יכולים לישון. מי יכול לתקן זאת? אני יכול לתקן זאת. כי אני יכול לעשות ולכוון כל הקולות שבעולם. גם יכול אני להשליך קולות, דהיינו, שבמקום שאני מוציא קול, לא יהא הקול נשמע כלל וברחוק יהיה נשמע, ועל כן אני יכול להשליך את הקול של הציפורה שיגיע סמוך למקום הציפור וכן להשליך את קול הציפור שיגיע סמוך למקום הציפורה.

מנהל תחום תכניות מועדפות וגיוון חברתי-תרבותי בשידורי קשת. בעל ניסיון עשיר בתחום הפקות טלוויזיה וקולנוע רב-תרבותיים גם בערוצי ברודקאסט. במסגרת זו ניהל וערך את סדרות הדרמה "מעורב ירושלמי" ו"עבודה ערבית"; העלה את תכנית התחקירים ה"משמר האזרחי" (אורלי וילנאי וגיא מרוז); ערך והגיש את סדרת התכניות "ריב אחים".

החל את דרכו המקצועית כעורך תוכן בחברת "הפקות ירושלים", שעיקר עיסוקה היה תרגום ערכי היהדות לשפת הטלוויזיה.

בהמשך ניהל את בית הספר לקולנוע ולטלוויזיה "מעלה" בירושלים, המיועד לציבור הדתי, ואחר כך הקים וניהל את "קרן גשר לקולנוע רב-תרבותי".

במסגרת הקרן יצר כאמור את הסדרה "מעורב ירושלמי", היה מיוזמי הסרט "אושפיזין", טיפח יוצרים צעירים מהפריפריה, ובהם: היוצר האתיופי דוד גברו וסרטו "סיסאי" (זוכה פרס וולגין האחרון), רונן עמר וסרטו "פיצה משפחית", "רוח קדים" של דוד בן שטרית, פרויקט "דרמות מן השורש" ופרויקט "יוצרים תקווה" ב"רשת". כמו כן היה שותף לעשרות סרטי דרמה ותעודה.

יוזם ויוצר "סוגייה" – פלטפורמת מדיה חדשה אינטראקטיבית שרותם את החוכמה הקולקטיבית של יהודים ולא יהודי ברחבי העולם כדי לדון בנושאים עכשוויים בדרך של שיח ומחלוקת ובשימוש בטקסטים יהודים ולא יהודים.

חשבתי לעשות סיפורי רבי נחמן. הבעיה היא כמובן שאי אפשר לעשות אותם, שוב, בתיאטרון זה סיפור אחר, אבל קולנועית אי אפשר לעשות אותם אלא באנימציה. אבל אני חושב שהדרמה של רבי נחמן עצמו היא דרמה חזקה, ואז חשבתי על משהו, ארי פולמן כזה, זאת אומרת, לספר את הסיפור הדרמטי, שדווקא לא מסופר מנקודת מבטו של רבי נחמן, מנקודת מבטו של רבי נתן התלמיד. אני בכלל אוהב לראות, הגיבורים הגדולים מדי של החיים מאוד קשה לעצב אותם ומאוד קשה להגיע להזדהות איתם, במיוחד כשהם מטורפים כמו רבי נחמן, דמויות באמת גדולות במובן המטורף של החיים, אז חשבתי ללכת על רבי נתן דווקא, התלמיד, שבעצם בזכותו יש לנו את רבי נחמן. זה קצת כמו מקס ברוד וקפקא, אולי אפילו יותר, כי מקס ברוד רק לקח את הטקסט, רק פרסם את הטקסט, רבי נתן כתב אותו. זאת אומרת, כל מה שאנחנו קוראים, רבי נתן כתב ורבי נחמן רק דיבר. אז בכלל לראות את הסיפור מהנקודה, וכן ליצור עלילה כביכול ריאליסטית, או לפחות דרמטית רגשית, שהיא לא פנטסטית, אלא הסיפור של רבי נחמן שהיא דמות אנגמטית ומעניינת וכו', שבתוכה הוא מתחיל לספר את הסיפור, הוא חולה רבי נחמן, יש לו רעיונות נפלאים, משהו כזה.

אודי ליאון: אני יכול לספר לך מעשה שהיה. אני מחשיב את עצמי כמי שהחזיר את שולי רנד בתשובה, זאת אומרת, החזיר אותו לעשייה קולנועית, תיאטרונית קודם, אחר-כך. אז שנה ראשונה שהוא היה, הבאתי אותו למנהלת במגמת התיאטרון במעלה, ואז היו צריכים לעשות הצגת סוף שנה, ואז הוא עשה הצגה, אני לא אלאה אתכם, היו המון פרטים, אבל של בן המלך ובן השפחה שהתחלפו. עכשיו, הוא מיד בתוך ההצגה עצמה, הוא נתן את הפרשנות – בן המלך זה

הנשמה, והשפחה זה החומר. אין ספק שזה נמצא שם, מאחורי גבו של רבי נחמן זה נמצא, והוא כל הזמן כאילו נתן את האנלוגיות. ואני אמרתי לו, ככה, בסרקזם, שאין לו אמונת חכמים. הוא אמר – לי אין אמונת חכמים? אז אמרתי – כן. כי רבי נחמן לא ביקש, הוא היה מסוגל לספר את הסיפור בלי לפרש אותו, וככה הוא סיפר את הסיפור, רבי נחמן לא פירש את הסיפור.

סופרת ישראלית.

יעל משאלי

יעל משאלי נולדה בשנת תש"כ (1960 למניינם) וגדלה בבני ברק. למדה באולפנא כפר פינס, ושירתה שירות לאומי של שלוש שנים. כתבה שלושה ספרי ילדים: "כל אחד והמשפחה שלו" "תומר, המלאך של אמא", ו"סבתא של שבת" ערכה את ספר העיון "פרקי אמהות", וכתבה את "כרת", "שעשני כרצונו" "אישה אל אחותה" ו"בניין שלם - כניסות א-ה". וכעת רואה אור ספרה החדש "רק בוקר קיץ, לכאורה". זכתה בפרס היצירה לסופרים עבריים ע"ש לוי אשכול תשס"ז. נשואה ואם לשבעה, סבתא לחמישה, גרה בשוהם.

יעל משאלי: נטיית הלב שלי הלכה לחשוב על הדברים האלה, שתיכף אני אמנה כמה, אבל מיד לעשות אותם כן לסיפורים שקודם התחלנו קצת לדבר עליהם בכאן ועכשיו, לא משנה אם זורקים את זה לתקופה אחרת היסטורית, אבל משהו שהרבה יותר מדבר אלינו, ויצאתי מהעולם הקרוב אל רוב אנשי החדר פה ואל עולם של אנשים שפחות מדברים את השפה שלנו. אז כמובן כספר גם לי הספר של רובי היה איזה מודל, אבל אני דווקא גם בספר הזה נמשכתי יותר אל הסיפור ופחות אל עבודת הכהן הגדול, אני חייבת להגיד. ולכן הדברים שאני חשבתני שנעסוק בהם זה מהם סימני הדרך לאורך ההיסטוריה היהודית שאנחנו מחשיבים אותם כאיזשהם נושאים משמעותיים שכדאי לטפל בהם ואיך. אז הדבר הראשון באמת שאני חשבתני עליו בהקשר למשל של אברהם אבינו זה למשל לך לך. איך לך לך, כסיפור המכונן הראשון, ולמה אפשר לתרגם אותו היום, מהו הלך לך, או מהי אחר כך יציאת מצרים, שאפשר לעשות ממנה סיפור של היום. וברור לי שאפשר, כי אפילו אני בכמה דקות שישבתי וחשבתני על זה, כבר התרוצצו לי לא מעט סיפורים עכשוויים בהקשר הזה. ואחר כך לדבר על מה יותר עיצב את הזהות שלנו – החורבן או תור הזהב. מהו היום עולמם של חכמים, האם זה עולם האקדמיה, או עולם בית המדרש, עולם ההייטק. איך כל הדברים האלה היום, שפעם הם היו המנועים של היהדות, אני אפילו לא יודעת איך להגדיר את זה בדיוק, מהם היום הדברים האלה מבחינת תרבות, על המתח הזה שבין גלות לארץ ישראל, התלמוד הבללי לעומת התלמוד הארץ ישראלי, מה הסיפורים ההם שהיום אנחנו יכולים להשתמש בהם ואותם להפוך לסיפורים, סרטים, סדרות משמעותיות.

לכאן הגעתי. זה היה, ככה, בדו שיח ביני לבין שורי. כיוון שאני לא בן-אדם של סרטים, אני לא באה מהעולם הזה, אלא יותר מעולם של סיפורים, מאיך לתרגם, אז שוב אני אומרת – לא התקדמתי עם זה הרבה, כי לא חשבתני על זה הרבה השבוע, אבל זה הכיוון שחשבתני שנלך בו.

ד"ר יאיר לפישיץ

מרצה בכיר בחוג לאומנות התיאטרון באוניברסיטת תל אביב. חוקר את הזיקות בין התרבות היהודית לאמנויות המופע. ספרו "לשון הקודש, גירסת הקומדיה – דרמות אינטרטקסטואליות על במת 'צחות בדיחותא דקידושין'", ראה אור בסדרת "פרשנות ותרבות" (אוני בר אילן, 4101). ספרו "מסורת מגולמת בגוף" עתיד לצאת לאור בהוצאת אוניברסיטת בן גוריון.

הטקסט הראשון שרציתי להציע זה מגילת רות, גם בגלל שכל טקסט שיש בו דמויות נשים מורכבות ומרכזיות אז צריך לקחת אותו בשתי ידיים, מהמקורות היהודיים. אבל מה שבעיקר מעניין אותי פה זה שזה טקסט שהוא גם, מצד אחד, למרות שיש לו השלכות לאומיות מאוד גדולות הוא טקסט מאוד קאמרי ומינורי, 4 דמויות בסך הכל מחזיקות את הסיפור הזה, אפילו 3, רוב ההתרחשות שם מתרחשת דווקא במחוות קטנות בין בני אדם ולא באיזה סיפור גדול כזה, אלא ממש משפחתי, והוא גם נוגע אני חושב בשאלות ששווה להציף אותן היום מחדש, גם בשאלות של עובדים זרים, של הגירה, של מתחים כלכליים, של חסרי בית, של זהות. זאת אומרת, יש פה המון דברים שמתרחשים בתוך הקשר משפחתי, כביכול, מאוד קטן, אבל בגלל שיש למגילת רות היא הדהוד הרבה יותר רחב בהקשר הלאומי, אז איכשהו המתח הזה יכול לעבוד מעניין.

הטקסט השני שלי הוא פחות מוכר, זה טקסט מהמאה השבע-עשרה, אוטוביוגרפיה מהמאה השבע-עשרה של אריה יהודה ממודינה, הוא רב מוונציה, לספר הזה 'חיי יהודה'. האמת שזה פשוט סיפור טוב – הוא רב, הוא מכור להימורים, הוא אחד הרבנים החשובים בוונציה. אני יכול להקריא קטן, רק להקריא, כי הוא פשוט כותב נורא יפה. הוא אמור להתחתן, בשלב הזה הוא צעיר, הוא מאוד צעיר, הוא אמור להתחתן עם מישהי בשם אסתר. פשוט כי הוא כותב נורא טוב, אז נראה לי ששווה להקשיב לו: "ובהגיע תור הנישואים אשר היה י"ג סיון שנת ש"נ ואכתוב לאבי אדוני שהיה אז בבולוניה ויבוא ויקרא לאוהבי וקרובי ונלך תיכף אחר השבועות כולנו שמחים וטובי לב לוונציה, ובהגיענו שם מצאנו הכלה במיטה. והכל אומרים – אין רע כי אם מעט שלשול, ורפואה תהיה לה. ומיום ליום גבר עליה החולי, עד כי נטתה למות, ולבה כלב האריה ולא נבהלה. וביום מותה קראה לי, ותחבק ותנשק לי ותאמר: "ידעתי, כי זה עזות מצח, אמנם האלוקים יודע, כי שנה אחת של שידוכין לא נגענו זה את זה אפילו באצבע קטנה, ועתה בפרק המיתה רשות מוות נתון לי. לא זכיתי להיות אשתך, מה אעשה וכך נגזר במרום, יעשה השם כרצונו." והיא מתה. ובעיניי זה רגע יפהפה כשהיא אומרת לו – לא נגענו אחד בשני שנה, אני הולכת למות היום, אני מחבקת ומנשקת אותך, מותר לי. היא מתה, הוא מתחתן עם אחותה, זה הופך להיות נישואים מאוד אומללים. יש להם שלושה בנים, שתי בנות, בן אחד, גם בטקסט, שאני לא אקריא אותו, אבל כתוב מדהים, זה הכל כתוב בעברית, בן אחד נרצח במלחמה של כנופיות יהודיות בוונציה, והאבא עד לרצח, והוא מתאר אותו. יש שם ריב כנופיות יהודיות, הוא ממש מאשים אנשים ספציפיים בשם, והוא רואה את זה, הם קוראים לבן שלו, הבן שלו יוצא, הוא חולף על פניו, הם דוקרים אותו, והוא רואה אותו נדקר. בן אח עוסק באלכימיה, ומת מתוך ניסויים באלכימיה ומשהו שם משתבש. בן אחר גולה לברזיל,

אולי אולי בגלל מערכת יחסים הומוסקסואלית עם המורה שלו, לא ברור, והוא מתאר את הכל. זה פשוט טקסט בתוך הסיפורים שחשבתי איזה שווה שיכירו, הוא כתוב בעברית נפלאה, הוא לא חוסך כלום, אשתו נכנסת לדיכאון אחר-כך, כמובן, במצב המשפחתי הזה והם ממררים אחד את השני.

יאיר ליפשיץ: אני אקריא לכם את הרצח: "והנה ליל ביעור חמץ, שהיה ליל ביאת יום שישי, נועדו יחד שני האחים, ימח שמם, הנ"ל והממזר יצחק בן הספניוליטה", (הבן של הספרדית), "ועוד חבורה, וירגל אחריו יצחק הממזר, ובעוד הלך בבית הלוונטיני, ובעת ממש אשר הגעתי שם, כי הוגד לי, והלכתי לבקשו להביאו הבית, יצאו מן המחבוא, ועשו עצמם כאילו רוצים להכות אחר, והממזר קרא לו ואמר – רד, כי רעיד נלחמים. בא לעזרתם. והנמהר" (שזה הבן שלו), "ירד במרוצה ועבר לפני, שלא הכרתיו, ותיכף לצאתו סבבוהו, הכוהו על ראשו חבורות בלי דם, ובגרונו דקירת חרב רומח, עד שהלך מאיתם צועק – אבי, אבי, כי אנוכי מת, והדם שותת ויוצא כמעין, ולא יכול לבוא הביתה". והוא ממשיך את זה, הוא לוקח משם הלאה. יש קטע אחר, שבו הוא כבר זקן מדי, והוא לא יכול לעלות במדרגות, אז הם צריכים לשכור דירה אחרת, והוא קורא לדירה הקטנה הזאת מערת המכפלה, כי הוא משלם על זה כפול שניים בשכירות. זה טקסט מאוד יפה גם בעברית שלו וגם בריאליזם שלו, זו דרמה היסטורית, הוא מתאר חיים, הוא לא מייפה את עצמו למרות שהוא רב חשוב, הוא כל הזמן אומר איך הוא לא מצליח להתפרנס, כמה כסף הוא מפסיד מהימורים, למה הוא לא מצליח להיגמל, איך אשתו ממררת את חייו. אני פשוט חושב שזה סיפור טוב, אני לא יודע להגיד מה לעשות איתו. אני חושב שיש משהו חזק, וזה גם על קליגר שהזכרנו קודם, האוטוביוגרפיות האלה מאוד מתארות את החיים היהודיים אחרת מאיך שמפנטזים אותם היום.

יאיר ליפשיץ: אגיד לך מה אני חושב שהגרעין של הסיפור הזה ומה יפה בו – יש פה דמות, שמצד אחד יש לה תפקיד רבני, יש לה תפקיד ציבורי, יש לה תפקיד הלכתי, והוא כותב בצורה מאוד ישרה לא רק על החיים המסובכים הפרטיים שלו, שזה אני חושב מעניין, אלא גם על המאבק המתמיד, נראה לי, לא בין התפקיד הציבורי לחיים הפרטיים, שזה נראה לי או.קיי. כבר עשינו, אלא בין סוג הפרסונה שהחיים הציבוריים דורש ממנו וסוג הנוכחות שלו בעולם הקהילתי לבין מאבקים מאוד לא רק יומיומיים אלא גם מאוד ארציים ואפילו אפלים ברגעים מסוימים. ומה שיפה בעיניי כדמות זה שהוא לא מייפה את זה. הוא כותב את חייו וזה מה שהוא מראה לנו.

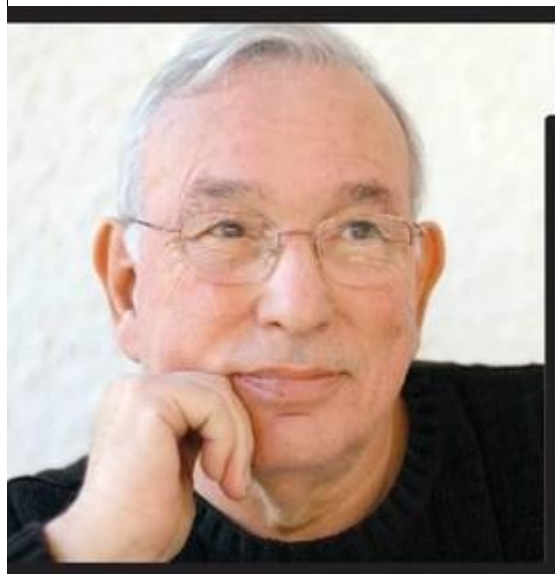
ירון לונדון: שכנעתם אותי, זה סיפור מאוד יפה. בואו אני אציע דרך, בואו תגידו לי אם זה מתקבל על הדעת. לא נוכל לעשות מזה סדרה דרמטית היסטורית, אבל בואו נעביר את זה לחדר הזה, יש בחור אחד אינטלקטואל, שמספר לנו סיפור על סופר יהודי בן המאה השבע-עשרה ואתה מחליט לעשות מזה מחזה, יש מי שתומך בכם, בואו נעשה מזה מחזה. ואז כל הסיפור מתנהל בשני מישורים, אחד מהם מאפשר לנו ראשית כל לדלג על פרקים שלמים, שלא נוכל לספר אותם, החיוניים למהלך העלילה, אבל זה יכול לספר התסריטאי, יכול לספר השחקן שיוצא אל הקהל ומספר להם, התפאורה היא תפאורת קרטון כמעט, ונציה מצוירת ביד אמן, אבל היא לא ונציה האמיתית, היא לא ונציה ריאלית, יש לנו קוליסות פרימיטיביות מקרטון. זאת אומרת, הכל משוחק בשני ממדים – ממד הפנטזיה וממד הריאליה.

הריאליה מסבירה את הפנטזיה, ומהפנטזיה אנחנו יכולים לעשות גם המון הומור. בצורה כזאת, אם זה תיאטרון, המהמר יכול להיות קריקטורה של מהמר, הוא יכול להיות אולטרה מהמר, הוא יאופיין כמהמר כמו בקומדיה דל'ארטה, על-ידי הצעדים הראשונים שלו, אתה יודע שהוא משחק בקוביות ויזרוק, ואז אנחנו פותרים איכשהו את העניין, ואז בעולם התיאטרון אתה מדבר בלשון של מודינה, ובעולם עשיית התיאטרון אתה מדבר כמו שאנחנו מדברים, ואז אנחנו פותרים את הבעיה התקציבית ואנחנו פותרים את הבעיה של המעבר בין הלשון ההיא לזו. מה אתם אומרים? זה רעיון, לא? זה פתרון איזשהו.

יאיר ליפשיץ: עוד שניים. אחד גם של רבי נחמן

מברסלב, פחות מוכר, זה מעשה במלך וקיסר, שהוא בעיניי הקומדיה השייקספירית הטובה ביותר שנכתבה בתרבות היהודית. בגדול, מלך וקיסר מבטיחים לחתן את הבן והבת שלהם כשהם ייולדו, הם נולדים, לא מחתנים אותם, הם כן נפגשים, הם מתאהבים, מפרידים ביניהם, ואז מתמקדים בה, רוב העלילה מתמקדת בה, היא ניצלת משני גברים שרוצים להתחתן איתה, יחד עם 11 נערותיה פוגשת 12 שודדי ים שחוטפים אותן, הן מתחתנות עם שודדי הים, רוצחות את שודדי הים, מתחזות לשודדי ים גברים, ואז כשהיא בתחפושת של גבר, יש מלכה שמתאהבת בה, והיא מתחתנת עם המלכה הזאת, עד שבסוף מסדרים את הכל, הנישואים היחידים שנשארים זה הנישואים הלסביים. בסוף מחזירים אותה לגבר, אבל היא לא בורחת, היא מתחתנת איתה כאישה נשואה לגבר, היא מתחתנת עם מלכה, והם נשארים נשואים עד שכעבור זמן זה מסודר. שוב, זה פשוט סיפור נורא טוב מבחינה עלילתית, אני לא יכול לדבר על המשמעויות הרוחניות, קבליות, מיסטיות של הסיפור הזה, כי אני לא מבין אותם, אבל תחפושות, שודדי ים, נישואים לסביים בתחפושת – נראה לי שזה יכול לעבוד. אם רוצים כזה סוג של קולנוע, אז אני חושב ששם הפוטנציאל.

והאחרון, אני אציג אותו בקצרה, כי זה עלה בעצם ממה שמנשה אמר קודם ואמרו לי כן להציג אותו, זה הספר תרפ"ט של הלל כהן, שיצא ממש לאחרונה שעוסק במאורעות תרפ"ט. כשקראתי אותו, חשבתי קולנוע או סדרת טלוויזיה – כל פרק מבוסס בלוקיישן אחד, זה תל אביב, ירושלים, חברון, צפת, יכול להיות שיש שם משהו שפספסתי, מוצא.

לונדון החל את מסלול עבודתו המקצועית כשרון רדיו בקול ישראל, והיה שליח רשות השידור בפריז. בתחילת שנות השבעים, החל להגיש תוכניות אירוח בטלוויזיה הישראלית. במשך השנים הגיש מגוון תוכניות תעודה ומלל ובהן: "עלי כותרת", "טנדו" (תוכנית ראיונות שבמסגרתה אירח לונדון אורח אחד לראיון עומק), "דילמה", "מצב הרוח", "סופשבוע", "ככה וככה", "סוף ציטוט" (תוכנית שנוצרה בהשראת ברנאר פיבו) ו"שבעים פנים" שעסקה בפרשת השבוע. תוכניות אלה תרמו במהלך השנים לעיצוב השיח הציבורי ועמדו במרכז ההווה התרבותית בישראל. בשנות ה-80 נמנה עם הכותבים הקבועים של הירחון מוניטין וכן כתב בעיתון "חדשות".

בסמוך להקמת ערוץ 10, עבר לונדון למערכת זו, שם הוא משמש כמנחה לצד מוטי קירשנבאום בתוכנית האקטואליה היומית "לונדון את קירשנבאום". לקראת הבחירות לכנסת השמונה עשרה, הנחה עם קירשנבאום את התוכנית "המועמד". לונדון היה חבר מערכת עיתון ידיעות אחרונות "בין השנים 1988-2007 ופרסם בו כתבות וראיונות רבים. במשך שנים אחדות ערך את הירחון "סטטוס - הירחון לחשיבה ניהולית".

לונדון הוא הדמות הבדיונית הראשית ברומן של ידידו גדעון סאמט, "להרוס את נדב", אשר יצא לאור בשנת 2008. בשנת 2009 שודרה סדרה תיעודית בת שישה פרקים בהנחייתו. הסדרה "לונדון פינת בן יהודה", העוסקת בשפה העברית, הוכתרה כ"הסדרה התיעודית הטובה ביותר לשנת 2009" על ידי חברי האקדמיה לטלוויזיה ולקולנוע, ובנוסף, זכתה בתואר זהה על ידי פורום היוצרים הדוקומנטריים. הסדרה שודרה בערוץ yes דוקו ומאוחר יותר בערוץ 10.

בשנת 2011 יצר והגיש סדרה תיעודית נוספת בת 4 חלקים, "העם הנבחר", העוסקת בסמלי מיתוס בחברה הישראלית. הסדרה שודרה בערוץ 8 בהוט ובהמשך בערוץ 10 תחת השם "הצבר".

החל משנת 2013 מגיש לונדון את התוכנית "מה זה מוזה" בחינוכית 23.

יש לי המון רעיונות וזה כנראה מפני שאני הכי זקן בחבורה, אני עוסק הרבה שנים בעיתונות. ראשית כל, מה שהתעורר פה רק לאחרונה מעלה בדעתי סדרה שלמה, מה שהגבתי, הדרך שחשבתי שאולי כדאי לבחון אותה איך לטפל בסיפור הזה של מודינה. תראו, היה פעם סדרה של תוכניות ב-BBC, שקראו לה "Blame Shakespeare", אתם זוכרים את זה? זה במאי ומומחה לשייקספיר, אינני זוכר מי זה היה, בשותפות עם חבורה מובחרת מאוד של שחקני עילית של תיאטרון השייקספירי האנגלי באולם התעמלות בעזרת חרב מקרטון, כתר מקרטון, גלימה, הם תרגלו משחק של סצנות מתוך השייקספיר בהדרכתו – בואו נשחק את זה כאהבה. בואו נשחק את זה עכשיו כאהבה שמתחיה טמונה טינה עתיקה, עכשיו אתה תהיה הפסיבי והיא האקטיבית. זאת אומרת, אתה ראית ווריאציות, תרגילים בעצם, בעיניי זה היה מרתק, זה היה מרתק כדי לראות את עבודת השחקן, עבודת הבמאי ועבודת טקסט. עכשיו, בואו ניקח טקסטים כאלה,

טקסטים מהמקורות, ננסה להמחיז אותם, דיאלוגים נגיד בין רבי עקיבא למישהו אחר. זאת הסדרה שאני מציע לקחת משייקספיר. מה הרעיון פה? אני נמלץ מכל הבעיות התיאטרליות שאנחנו הצבענו עליהן, באיזה סגנון אנחנו משחקים, באיזו שפה אנחנו משחקים. אנחנו אומרים מראש – הנה, זה הסיפור המדרשי, ואנחנו הופכים אותו בעזרת הבמאי הזה, המורה לתיאטרון הזה, אנחנו הופכים אותו לדרמה מודרנית. בואו נראה מה אנחנו יכולים לעשות עם זה. ובה משתתפים מיטב השחקנים של ישראל. אנחנו מביאים את זה שזה יש לזה אפיל מידי, אנחנו יודעים שהם השחקנים, הם משחקים את הדמויות בעזרת אביזרי במה פשוטים ביותר, ואנחנו מראים איך אפשר בעצם במה שאנחנו עושים פה, שנעשה את זה על הבמה, אבל בצורה הרבה יותר מתומצתת. אולי זה רעיון. לא חשבתי על זה עד עכשיו, כי זה נולד עד עכשיו, אז אולי כדאי לעשות את זה.

יש לי כמה סיפורים, תראו, רוב הרעיונות שהעלנו פה, רוב, לא כולם, עסקו בחיים על חוד התער, או ביהודים שוליים, יהודים בין זהויות, וזה תמיד הסיפור המרתק, כמו למשל מימון וכדומה, בעצם אלו הדמויות המרתקות ביותר, ואני מכיר כמה סיפורים כאלה מההיסטוריה בת זמננו, אחד מהם, יש פה כימאים במקרה? יודעים מי זה פריץ הבר? פריץ הבר זה חתן פרס נובל לכימיה בשנת 1908, אני חושב. הוא היה יהודי גרמני, נדמה לי, מעיירה פולנית, אבל הוא התחנך בהיידלברג, אני חושב, שם קנה את הדוקטורט שלו בכימיה, הפך עד מהרה לאחד מהכימאים הגדולים של גרמניה ובשלב מסוים כאשר דרכו נחסמה בגלל יהדותו הוא הפך ללותראני, אבל זה בפרופורמה היה, לא היתה לזה שום משמעות, התחתן עם אישה יהודיה, שגם היא כימאית חשובה היתה, שהיא ויתרה על הקריירה שלה בעטיו, והוא המציא את ההמצאה הכימית שיש לה המשמעות הגדולה ביותר על הזנת העולם עד היום, את האמוניה, את הזבל הכימי, הוא המציא את הזבל הסינטטי, הוא המציא תהליך מסוים איך להפיק אמוניה בתהליך מסוים של קירור ולחץ ובעצם מאות מיליוני אנשים בעולם של ימינו חבים לו את בטנם המלאה, אולי את חייהם.

ירון לונדון: הדשן הכימי. הוא המציא את הדשן הכימי. האיש הזה, מאות מיליוני אנשים חבים לו את חייהם. אין שום ספק. הוא היה פטריוט גרמני, מהסוג היהודי הגרמני המתבולל. ערב מלחמת העולם הראשונה הוא המציא, אללי, את הנשק הכימי, את הגזים הכימיים, בהתחלה את גז הכלור, שבוסס גם כן על אמוניה, את התהליך הזה שמייצרים. עשרות מיליוני אנגלים וצרפתים וגרמנים חבים לו את מותם.

ירון לונדון: הוא אומר את זה, אגב, בשלב מסוים, הבר בעצמו. הבר בעצמו אומר את זה יותר מאוחר. כאשר הוא עבד על ההמצאה, אשתו, שהיתה כאמור כימאית, והיא מנסה למנוע ממנו לעבוד, היא מצאה בזה פסול מוסרי, היא תפסה את העניין, היא לקחה את אקדח השירות שלו, גייסו אותו לצבא, הוא היה כבר מבוגר בדרגת סרן, והיא ירתה בעצמה. נשאר בן בן 14, הרמן שמו היה.

ירון לונדון: היה לה ויכוח, כנראה אולי גם מתסכול. הסיפור המרכזי הוא שהיא ניסתה, היתה להם מריבה על ההמצאה שלו ועל שירותו בשירות הקייזר וכו', וכו', והיהודיה הזאת לקחה את האקדח שלו וירתה בה, נשאר ילד בן 14. באותו יום שהיא הרגה את עצמה, הוא נסע לחזית להמשיך בשליחות שלו בשירות הקייזר. לא התעכב רגע אחד לשמוע מה עם גורל הילד. ואחרי המלחמה הוא הפך מוקצה בעיני נגיד שדרות

המדע באנגליה, למשל ארנסט רתרפורד, שהיה כימאי ניו זילנדי מאוד ידוע, גם כן זכה בפרס נובל, לא רצה ללחוץ את כף ידו, והוא עבד בשירות גרמניה בגרמניה עד 1933. ב-33 הוא הבין לאן הרוח נושבת, ונסע לשוויץ ולאנגליה ולכל מיני מקומות אחרים. ואז פנה אליו חיים ויצמן, והציע לו לנהל את המחלקה הכימית במכון זיו. והאיש הזה שהתנצר, שהרג מיליוני אנשים, ויצמן, האיש שבעצמו תרם למכונת המלחמה האנגלית במלחמת העולם הראשונה מפני שהוא המציא את האצטון, את התפוקה מהתירס, הציע לקולגה שלו, האיש הזה השנוי במחלוקת כל-כך, לבוא להיות במכון ויצמן, והוא התכונן לעשות את זה, הוא היה כבר בן 64, הבסיס שלו היה בשוויץ, הוא חזר לשוויץ כנראה כדי להיערך, הוא קיבל את הצעתו, אגב, הוא היה אנטי ציוני לגמרי, אנטישמי כמעט הבר, קיבל את הצעתו של ויצמן ונסע לשוויץ ומת מהתקף לב. הבן שלו היה היסטוריון, שעסק בחקר הדברים שעשה אביו, והתאבד ב-7-1946. חשבת, זה שווה גם כמובן סרט דוקומנטרי, ויש מספיק חומרים דוקומנטריים לספר את הסיפור, אבל גם לדרמה – האיש הזה שכל חייו חי, מצד אחד הציל מאות מיליוני אנשים, מצד אחד הרג מיליוני אנשים. מבחינה מוסרית, המשפט של האיש הזה בעיני עצמו, בעיני ארנסט רתרפורד או בעיני אחרים, בעיני ויצמן, הפגישה שלו עם ויצמן, זאת אומרת, יש פה חומר, לדעתי, פנטסטי, שהוא גם סיפור יהודי פנטסטי. זאת אומרת, הזהות הזאת המסוכסכת של האיש הזה, אז זה סיפור אחד.

סיפור שני שנתקלתי בו בעקבות עיון בשבועות האחרונים, יצא ספר נפלא של של אן אפלברום, שהיא היסטוריונית, מלמדת בקולג' בלונדון והיא גם כותבת מאמרים בניו יורק טיימס, ספר נהדר על האופן שבו האימפריה הקומוניסטית פירקה את המשטרים במזרח אירופה אחרי מלחמת העולם השנייה, איך המנגנון הקומוניסטי השתלט על הונגריה, פולניה, מזרח גרמניה, וכו', וכו', והחלק הראשון של הספר עסוק בקונפליקטים של מיד אחרי מלחמת העולם השנייה, בין היתר ההגלות העצומות, מלחמות בין שבטים שאני אפילו לא זכרתי אותם. למשל, בין מערב אוקראינה לבין מזרח פולין היו חילופי אוכלוסיה של מאות מיליוני אנשים שרצחו זה את זה, פולנים ואוקראינים, היסטוריה של מאות שנים של קונפליקט, וכל מיני סיפורים כאלה. בין השאר מוזכר שם איש אחד יהודי, כנראה פולני, שעבר לרוסיה בתקופת המלחמה, והתחנך, היה להם מכון להכשרת סוכנים, מרגלים וכו' באופה, ברוסיה, ועם כיבוש פולין הוא מונה, הוא היה קולונל בקג"ב, יהודי, והוא מונה למפקד מחנה מעצר או מחנה שבויים או מחנה ריכוז של גולים גרמנים אתניים, שלא זכרו בכלל שהם גרמניים, אבל כיוון שהיה נוח בתקופת מלחמת העולם השנייה לכיבוש הגרמני להיות גרמני, אז אם היה לך שם אייזדר, למרות שאתה כבר רוסי 400 שנה, אמרת שאתה גרמני. אז היתה שם קבוצה של, נדמה לי, גרמנים כאילו מאזור שלזיה, עם ילדיהם וטפם וכו'. עכשיו, הוא התייחס אליהם כמו מפקד מחנה ריכוז גרמני – הוא הרג אותם, הוא היכה אותם, הוא עינה אותם, כנראה משפחתו הושמדה בשואה, ובסופו של דבר פרצה שם מגפת טיפוס בגלל הזנחה, מתו 800 עצורים, והוא נשאר בפולין, אני חושב, ובשלב מסוים, ב-74 או 75 התובע הכללי של פולין מגיש נגדו תביעה על פשעים נגד האנושות וכו', וב-80 הוא ברח לישראל. עכשיו, הוא היה קומוניסט, הוא היה אנטי ציוני. הוא ברח לישראל, וזה התפרסם בעיתונים.

ירון לונדון: חוק השבות. ישראל אמרה – קיבלנו אותך. ממשלת פולין דרשה את הסגרתו. ממשלת ישראל אמרה – אתם מתנפלים על המעונה הזו, על היהודי הנרדף הזה, במקום לתת לו פרס, וכו', וכו'. זה סיפור מדהים, שמגלם בתוכו את היחס שלנו להמון דברים – לערכים אנושיים, מהו יהודי, מהו חוק השבות, לשם מה. זאת אומרת,

סיפור זהות ממדרגה ראשונה בעיניי, אבל זה סיפור דוקומנטרי, וצריך לנסוע לפולין, לבדוק את המסמכים, וקל לעשות אותו. לדעתי, זה סרט דוקומנטרי, שהוא פנטסטי. אז זה עוד אחד.

ירון לונדון: אפשר לעשות אותו דרמת בית משפט. לדעתי, דוקומנטרי. עכשיו, הפרק השלישי לטריולוגיה שלך, הוא, אתה יודע את זה בטח, חיכת לזה, זה תמר אשת ער. זה בעיניי אחד הסיפורים הנפלאים ביותר של ספר בראשית. זה סיפור פנטסטי. אני בזמנו עסקתי בו ואפילו כתבתי תסריט, ואפילו אבן המפיק, מה שמו? אפילו רצה לגייס לזה כסף, ואז הכסף היה בצרפת, אז אני שיניתי את התסריט, כדי שהכוכב יוכל להיות צרפתי וכו'. אז הסיפור הוא בכללו דבר כזה – זה יהודי שהגיע ארצה בעלייה של שנות ה-50 לאותו מושב שעליו אתה מדבר, אבל אני עשיתי אותו באזור ירושלים, יש לו 3 ילדים, ער, אונן, שלה, נניח ככה, והוא פטריארך בעל יד קשה מאוד, הוא בעצם הבוס של המושב ולאט-לאט הוא מרחיב את עסקיו גם לעסקים פילייים באזור וכדומה, ובעצם ראש מאפיה כזה. אבל כמו הרבה מאוד פושעים בסדר גודל כזה הוא מלא חן וקסם וכוח גברי חייתי, מאוד מושך וכובש. אשתו בת שוע היא חולה, ובנו רוצה להשתמט, להתחמק מאוכפו של האיש הכריזמטי הזה ובורח לפריז ומסתופף שם בחוגים של פילוסופים ואמנים ומחפש את דרכו, והוא איש מאוד רך וכו', והוא מתאהב שם בבחורה קתולית יפהפיה, מאוד קרה, מנוכרת, אחרת לגמרי, והוא מביא אותה איתו לארץ, ומיד נדלק משהו, ניצת משהו בינה לבין האבא של בעלה, האבא הזה הרבה יותר מושך, הרבה יותר גברי, וגם האקזוטיקה של הדמות הזאת מושכת את הבחורה הזאת, שהיא ממשפחה מאוד שמרנית, קתולית וכדומה. כדי לפנות את הדרך לאבא, אז ער נהרג במלחמת יום הכיפורים, או במלחמה אחרת במילואים, ואז כדי לשמור את האישה הזאת בקרבתו, הדרך היחידה היא לחתן אותה עם ער. אז ער המסכן נגזר עליו, כמובן הם לא יודעים מה האבא עושה, וכו', וכו'. מפה מתפתחת הפרשה באופן כזה.

ירון לונדון: סיפור מקסים, כתוב בעט הנפלאה של דורית רביניאן. זה סיפור על משכילה או אינטלקטואלית ישראלית, ממוצא מזרחי, כנראה, זו כנראה היא, שעושה עבודת מחקר בניו-יורק, מתאהבת בציר שחי בניו-יורק, צייר פלשתינאי שחי במרחק 40-50 קילומטר מתל-אביב, מהמקום שבו היא גרה. בעצם הסיפור הזה הוא סיפור אהבתם תחת הלחץ המתמיד של ההזדהות שלה עם הוריה – מה יגידו? ה-מה יגידו הזה, מה יגידו? האם אהבה כזאת, רומיאו ויוליה, תיתכן בתנאים שלנו? זה כתוב נורא יפה, ולדעתי יש שם תמונות קולנועיות יוצאות מן הכלל בעיניי. אז זה עוד רעיון אחד.

עוד רעיון היה לי – גם כן, יצא עכשיו ספר מאוד לא טוב, של בחור שכתב על המשא ומתן בין זיבוטינסקי לבן גוריון ב-1934 בלונדון, זו פרשה היסטורית מאוד ידועה.

ירון לונדון: יש גם מחזה? יש ספר, בחור שרצה לעשות מזה סדרה קולנועית, הוא כתב ספר, בעיניי הוא ספר לא טוב, והוא מכניס לשם את המשפחות וכדומה. אני לא אוהב אותו. הוא פשוט סופר לא מוכשר בעיניי. אבל הסיפור עצמו, שחשבתי מזמן להתעסק איתו, גם בגלל הקאמריות שלו, של שני המנהיגים האלה, שלכאורה תהום כרויה ביניהם, בניגוד לדעת תנועותיהם, בעיקר בן גוריון ותנועת העבודה שלא מתירה לו בכלל להיפגש עם זיבוטינסקי בתקופת המתיחות הקשה ביותר ביישוב, עוד מעט ירצחו עוד ארלוזורוב, אולי כבר רצחו אותו, אני לא זוכר, והם נפגשו בלונדון, והם במשך כמה שבועות נועדים ומנסים

למצוא פשרה בין התנועות. הסיפור המצחיק שהיו מספרים במשפחה שלי, שבן גוריון וז'בוטינסקי שנים בחדר אחד במלון, וז'בוטינסקי קם וסוגר את החלון, קר לו, בן גוריון קם ופותח את החלון, בבוקר מתעוררים ואומרים שאין לו זכות להיות, לחלון. אז זה הסיפור. אבל שם יש לנו תיעוד של מה שהיה שם, וזה לדעתי מחזה, זה לדעתי מחזה קאמרי יוצא מן הכלל, אם אתה מוסיף עוד כמה אלמנטים – יש לנו הכל שם, בן גוריון וזה.

מה עוד רציתי? רציתי עוד דבר אחד, אני לא יודע מה לעשות איתו, אבל זה באמת משהו היולי, איזשהו סרט שיעסוק בהולדתו ובגרותו וזקנתו ומותו של המשיח.

ירון לונדון: המשיח. ה-משיח. איך הוא נולד על חורבות הבית השני, ואיך הוא ממשיך להתקיים בדמיונו של יהודה עציון. כל הרעיון הזה, הרעיון היהודי הנפלא הזה של איחולים, זאת אומרת, שאתה יודע שהמשיח לא יבוא מחר, לא יבוא מחר כנראה, ואתה מאמין שהוא כן יבוא, כי אתה עליך להאמין שהוא כן יבוא. זה מבחינה פסיכולוגית זה בעיניי יצירה מופלאה. אבל אני לא ראיתי אף-פעם שמישהו סיפר, גם בספרות, אולי החמצתי את זה, את תולדותיו של המשיח, סיפור חייו, כאילו המשיח הוא אדם – נולדתי בחורבות של בית המקדש. אולי עוד קודם, אני לא יודע. מה אתם אומרים? יש עוד משיח קודם?

ירון לונדון: אפילו הייתי אומר, אבל זה לתיאטרון יותר – מונולוג של המשיח – מה קרה לו? נולדתי כתינוק, ותראו, אני צריך להיפגש עם יהודה עציון עכשיו, הוא לקח עלי בעלות ורוצה לפוצץ את מסגד עומר.

רשימת מוזמנים למפגשי סיעור המוחות

	ארי אלון
<p>סופר, מחנך ומרצה לפילוסופיה יהודית.</p> <p>אלון נולד בירושלים למשפחה דתית-לאומית. בנו של השופט פרופ' מנחם אלון, ואחיהם של השופט ספי אלון, השר וחבר הכנסת לשעבר הרב בנימין אלון והרב מרדכי אלון. למד במדרשיית נעם בפרדס חנה, ולאחר שירותו בצה"ל יצא בשאלה וחדל לקיים אורח חיים דתי. מאוחר יותר למד מחשבת ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים, עבודת התזה שלו לתואר שני עסקה ב"סימבוליזציה של מרכיבי העלילה בספור התלמודי. (1982) "</p> <p>באמצע שנות ה-70 של המאה ה-20 היה בין מייסדי "הסמינר היהודי-ציוני" (באורנים) כיום "המדרשה באורנים", אחד</p>	

<p>המוסדות הראשונים בארץ שפעלו לפיתוח לימודי יהדות מתוך השקפה שאינה דתית. במסגרת זו אורגנו סמינרים בני שבוע לתלמידי תיכון, בהם נדונו מדרשים וספרות חז"ל ובצידי כתבים מודרניים, כגון א.ד. גורדון, יוסף חיים ברנר, ברל כצנלסון ועוד. בנוסף עסקו אלון וחבריו בהדרכת אנשי חינוך ובפיתוח תוכניות לימודים ברוח הסמינר.</p> <p>במהלך עבודתו כמורה ומחנך הוציא אלון מספר חוברות לימוד בנושאים שונים מתולדות הציונות ומדרשים אודות פרשת השבוע בו מגיש אלון את פרשנות מסורתית למקורות חז"ל עם טקסטים מודרניים, ופרסם מאמרים ומסות בכתבי עת שונים. אלון עוסק בהוראת מחשבת ישראל, מדרש, תלמוד, אגדה וספרות. בנוסף לסמינר באורנים מלמד בישיבה החילונית "בינה", "סמינר אפעל, מרכז חינוך ליאו באק ובמכון שלום הרטמן, בו הוא משמש כעמית מחקר. בעבר לימד גם בסמינר הקיבוצים, גבעת חביבה, מכללת אילת, בית מורשה בירושלים, קולות, בית המדרש לרבנים באמריקה ובית המדרש לרבנים ליהדות מתחדשת בפילדלפיה.</p>	
<p>מבקר קולנוע ותסריטאי ישראלי, חבר המועצה הישראלית לקולנוע.</p> <p>רוה נולד וגדל בראשון לציון למד בבית הספר אשכולות. החל את דרכו כמבקר הקולנוע של מקומוני רשת שוקן, צומת השרון "ו"ערים". הוא עבר לתפקידי עריכה וכתביבה ב"זמן תל אביב", "תרבות מעריב" ו"סופשבוע". ב"זמן תל אביב" החל לכתוב בינואר 1996 את מדור הקולנוע "סינמסקופ", שאיתו הוא ממשיך עד היום בכל עיתון שבו הוא כותב. משם עבר למגזין "העיר", שם שימש גם כעורך התרבות, סגן עורך המגזין ועורך מוסף עכבר העיר.</p> <p>נכון ל-2013 כותב רוה ב"פנאי פלוס", "ב"ידיעות אחרונות" וב"עלמה" ומפעיל בלוג קולנוע בשם "סינמסקופ" (בעבר תחת מילים "orange time" שבבעלות פרטנר תקשורת וכיום בלוג עצמאי). כדי להעמיק את הקשר עם קוראיו מפעיל רוה גם חשבון טוויטר.</p>	<p>יאיר רוה</p>

<p>רוה מרצה לקולנוע בבית הספר לקולנוע" מעלה. "בעבר לימד גם בבית הספר על שם סם שפיגל בירושלים ובחוג לקולנוע וטלוויזיה באוניברסיטת תל אביב.</p> <p>רוה כתב מספר תסריטים, בהם "ברונו" בערוץ השני, בכיכוב שלמה בראבא, מותה של רקדנית דיסקו", דרמה לערוץ שלוש עם בראבא ו"נמוך", "סרט תיעודי בבימוי עידן אלטרמן. רוה הוא אחד מיוצרי סדרת הדרמה "קטמנדו" ששודרה בערוץ 2 ב-2012.</p> <p>רוה ביים את הסרט התיעודי "שרון עמרני, זכרו את השם" שהוקרן בבכורה בפסטיבל חיפה. 2010</p>	
<p>ראש מכון שיטים - מכון החגים של התנועה הקיבוצית.</p> <p>"יהדות שכולה אגדה דומה לברזל שהכניסוהו לאור ולא הכניסוהו לצונן.</p> <p>שאיפה שבלב, רצון טוב, התעוררות הרוח, חובה פנימית - כל הדברים הללו יפים ומועילים כשיש בסופם עשיה, עשיה קשה כברזל, חובה אכזרית."</p> <p>ח.נ ביאליק / הלכה ואגדה</p>	<p>ד"ר אבי זעירא</p>
<p>יליד מלבורן, אוסטרליה. בן למשפחה חסידית. עלה ארצה עם משפחתו ב-1970. למד בישיבות חב"ד שונות ובישיבת ירושלים לצעירים. החל לכתוב שירה מגיל צעיר, והושפע מיצירתה של זלדה. את מחזור השירים הראשון שלו 'עיר ימים ספורים' נכתב בעקבות שהותו בעיר ימית בשבועות שלפני פינויה. לאחר מכן היה מקושר לזמן מה לחבורת השירה הדתית 'משיב הרוח'. חתן פרס ראש הממשלה, תשנ"ו. קפלון הוא מהמשוררים הדתיים הראשונים ורואה כרבותיו את הרבנים עדין שטיינזלץ ויצחק גינזבורג המזוהים עם חסידות חב"ד. יונדב נשוי ליונה ולזוג ארבעה ילדים.</p>	<p>יונדב קפלון</p>
<p>נולדה וגדלה באשדוד למשפחת הרבסט. אביה עבד כקבלן בעיר. בגיל 10 עברה משפחתה לירושלים במטרה להיות קרובים למוסדות חינוך שבהם למדו בנות המשפחה. למדה בתיכון הדתי לבנות" פלך" בניהולה של פרופ' אליס שלוי ושירתה כמורה חיילת בקריית שמונה. לאחר שירותה הצבאי השלימה תואר ראשון</p>	<p>מלכה פיוטרקובסקי</p>

במדעי היהדות באוניברסיטת בר-אילן ותואר שני בתלמוד באוניברסיטת תל אביב. במהלך שנים אלה שימשה כמחנכת בתיכון פלך וריכזה את לימודי התלמוד וההלכה במוסד. כן כתבה תוכניות לימוד לבגרות בתלמוד ועסקה בהנחיית מורים להוראת תושב"ע והלכה.

עמדה בראש מדרשת לינדנבאום (מדרשת ברוריה) וכראש תוכנית ההלכה במקום. בנוסף היא ממקימי "פורום תקנה" לטיפול בתלונות ביחס להטרדות מיניות בציבור הדתי-לאומי, חברה בוועד המנהל של בית ספר מעלה ושותפה לפעילות הארגון החברתי "מעגלי צדק". "בחשוון תשע"ד-אוקטובר 2013 מונתה לחברה בוועדת סל התרופות, כעוסקת בתחום האתיקה וההלכה (קדם לה בתפקיד זה הרב יובל שרלו).^[1]

פיוטרקובסקי מלמדת מקורות חז"ל, תלמוד והלכה במסגרות שונות.

פיוטרקובסקי נשואה ואם לחמישה, מתגוררת בתקוע.

סטיבן חזן ארנוף הוא מנהל תרבות, קהילה וחברה במרכז האקדמי שלם. ד"ר חזן ארנוף הוא בעל תואר דוקטור בתחום פרשנות המדרש ופרשנות המקרא מבית המדרש לרבנים באמריקה (JTS), בו היה עמית מחקר ע"ש וקסנר. כמו כן היה עמית מחקר מטעם תקווה בבית הספר לימודי משפטים באוניברסיטת ניו יורק (NYU) ועמית מנדל במכון מנדל למנהיגות.

לפני הצטרפותו לשלם ד"ר חזן ארנוף שימש כמנכ"ל "14th Street Y", מרכז קהילתי באיסט וילג' ניו יורק, שתחת הנהלתו הפך לאחד מעוגני הצמיחה המהירים והמשמעותיים ביותר לחיי הקהילה של יהודים בצפון אמריקה. כמו כן שימש כמנהל-מייסד של "LABA" מעבדה לתרבות יהודית חדשה; עורך אחראי ב-"ZEEK", כתב עת למחשבה ותרבות יהודית – תפקיד שעליו הוענק לו פרס רוקוור למצוינות בתחום העיתונות היהודית – וניהל את תחום הרישות וניהול תוכניות האמנים במרכז מקור-שטיינהרדט במוסד לתרבות ולקהילה "92nd Street Y".

ד"ר חזן ארנוף מפרסם ומרצה על אמנות, מוסיקה, דת וחיים יהודיים; בין המוסדות בהם לימד ופיתח תוכניות לימודים מצויים מכון ברנדייס-ברדין, בית המדרש לרבנים באמריקה ומכון פרדס ללימודי יהדות. לאחרונה כתב פרקים אודות ברוס

ד"ר סטיבן חזן ארנוף

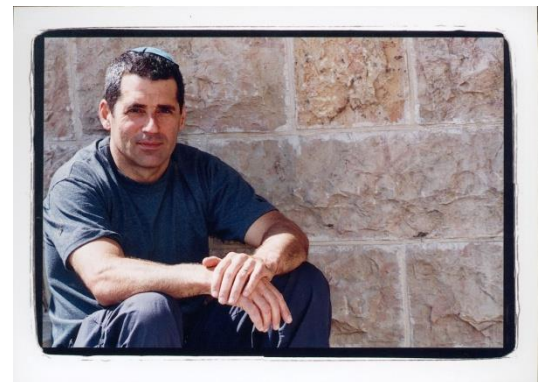
<p>ספרינגסטין והתנ"ך בספר " Reading the Boss: Interdisciplinary Approaches to the Works of Bruce Springsteen" (הוצאת לקסינגטון) ועל בוב דילן והדת בספר "Dylan at Play" (הוצאת קיימברידג' סקולרס). בימים אלה הוא משלים את ספרו על דת, מיתוס ומוסיקת פופ</p>	
<p>עידו חברוני הוא איש ספרות. את השכלתו הספרותית התחיל לרכוש עוד בגיל צעיר, כשקרא את סיפורי חסמב"ה כילד. מהר מאוד הצטרפו גיבורי הפנתיאון היווני לירון זהבי וחבורתו, ודמויות כמו הרה, זאוס, אתנה, ואודיסאוס במערת הקיקלופ היו לו מאז לבני לווייה קבועים. לאחר סיום לימודי התיכון בחר ד"ר חברוני ללמוד בישיבה, שם גילה את עולם הפרשנות. עד היום מעסיקים אותו נושאים הקשורים לפרשנות של הטקסט, ובעיקר הדברים הסמויים מן העין: מה נמצא מעבר לכתוב. באוניברסיטת בר אילן למד פסיכולוגיה וספרות, ובין עולמו האפל של פרויד לעולמו העשיר של יונג, הפליג גם לארצות רחוקות בעקבותיהם של שייקספיר, ודוסטויבסקי; התענג על ביאליק ואלתרמן, וצלל בעקבות יונה פרנקל למעמקי הסיפור התלמודי. עם סיום הדוקטורט הצטרף לצוות ההקמה של מוסף התרבות של "מקור ראשון", שם כתב, בין השאר, טור שבועי על סופרים מפורסמים כמו דיקנס, המינגוויי ובורחס. בעשור האחרון לימד ד"ר חברוני במכללת אורות ובמכללת הרצוג קורסים בספרות חז"ל ובספרות פנטסיה ושימש כדיקן עמיתים במכון מנדל למנהיגות, שם לימד קורסים על ספרות המופת המערבית ועל הסיפור היהודי-ישראלי. במקביל לעבודתו האקדמית, ד"ר חברוני מרצה בבמות ציבוריות שונות, כמו חוג פרשת השבוע של מרכז מורשת בגין בירושלים.</p>	<p>ד"ר עידו חברוני</p>
<p>משמש כרב קהילת עמק רפאים בירושלים וכראש הישיבה הגבוהה או"ת מחנים. הרב וילק בעל תואר שני בתלמוד מאוניברסיטת בר אילן, ומלמד מחשבת ישראל, קבלה והלכה.</p> <p>Rav Vilk studied at Yeshivat Karnei Shomron and The Hari Fishel Dayanut Kollel and received ordination from The Chief Rabbinate of Israel. He holds a BA and MA in Jewish Philosophy. Previously, Rav Vilk spent several years on Shlichut in Toronto. Rav Vilk's unique</p>	<p>רב שלמה וילק</p>

interdisciplinary approach to Torah offers students a broad and fascinating look at the interface between the humanities, science and Torah. You can find some of Rabbi Vilk's articles, in Hebrew, at Sederyom.co.il

חיים וצמון

חיים ויצמן הוא סופר ומתרגם ירושלמי. הוא פרסם ספר אוטוביוגרפי על שרות המילואים שלו, *Company C: An American's Life as a Citizen-Soldier in Israel* בנוסף, הוא פרסם ספר מסע על החלק הישראלי של השבר הסורי-אפריקאי—הערבה, בקעת הירדן, והכינרת, *A Crack in the Earth: A Journey Up Israel's Rift Valley* הוא גם כותב מדור סיפורי חודשי, "Necessary Stories", בדו-שבועון *The Jerusalem Report*. הוא תרגם לאנגלית ספרים, מאמרים, וסיפורים רבים מאת סופרים וחוקרים ישראלים מובילים, ביניהם שלמה אבינרי, דוד גרוסמן, הלל כהן, עמוס עוז, ותום שגב. בעבר עבד ככתב בישראל לשבועון *The Chronicle of Higher Education* וכתב-העת המדעי *Nature*. חיים עלה ארצה ב-1978 מארה"ב. הוא נשוי לאילנה ואב למזמור (27, אנימטורית), עשור (26, קצין ובקרוב סטודנט), נאות ז"ל שנפל לפני 3 שנים בעת שירותו בחטיבת "גולני", ומשגב (20), חיילת בגדוד "קרקל". הוא חבר פעיל ב-"קהילת ידידיה" בשכונת בקעה בירושלים, השואפת לשלב נאמנות להלכה ומקורות היהדות עם ערכי דמוקרטיה, שוויון, וצדק חברתי. מידע נוסף באתר האינטרנט של חיים, <http://southjerusalem.com>.

אלית ובר

מספרת סיפורים, יוצרת עצמאית של תיאטרון בובות ודימויים, בובנאית ומעצבת לבמה. מלמדת אמנות הסיפור, תיאטרון בובות ומטאפורות ויזואליות במסגרות שונות:

<p>ביה"ס לבובות ודרמה במכללת לוינסקי, מרכז הבובות חולון, ביה"ס למשחק גודמן באר שבע, בית אריאלה, סטייג' ועוד. בוגרת מצטיינת של ביה"ס לתיאטרון חזותי, ירושלים. יוצרת המופעים: "פרנהיים", "איך בטעות" מאת קבוצת "דדלוס"; "אשת"; "נמר חברבורות- קרקס בקצה בוגרשוב", אשר הופיעו בארץ ובחו"ל וזכו לפרסים שונים. בנוסף אלית בימה את ההצגות "חייל הבדיל האיתן"- תיאטרון קמגולם, "מוצרט הקטן" - תיאטרון אגדית, ו"דודי שמחה" - מדיטק חולון.</p> <p>אלית ובר מלמדת זו השנה השנייה בבית מדרש "אלול"</p>	
<p>גדל בפרדס כץ וברמת גן ובהיותו בן תשע עבר עם משפחתו לצפון תל אביב.</p> <p>היה כדורסלן בצעירותו ובנבחרת הקדטים של ישראל ובנבחרת הנוער של מכבי תל אביב. למד בחוג לפילוסופיה ובמכון להיסטוריה ולפילוסופיה של המדעים באוניברסיטת תל אביב. במהלך השנים לימד במוסדות שונים: במכללה למנהל, בצלאל, קמרה אובסקורה, אוניברסיטת בן-גוריון ובית הספר לאמנויות מנשר. מרצה לפרנסתו בחברות ובארגונים. פרסם מאמרים פובליציסטיים בנושאים פוליטיים, מדיניים וחינוכיים בעיתונים שונים, בעיקר בעיתון הארץ.</p> <p>יוסי סוכרי נשוי בשנית ליעל ויסבורד-סוכרי, משפטנית העובדת בשיווק והוא אב לארבעה ילדים.</p> <p>פביאנה חפץ כתבה על הספר:</p> <p>הוא הספר המשחרר ביותר שנכתב בעברית בעשורים האחרונים ואולי אף למעלה מזה. אין בי כל פחד לומר שמאז חיבוריהם של הציונים הראשונים, לא קראתי טקסט יהודי חילוני שמציע התרה יסודית כל כך של הסבכים שאנחנו חיים בהם כאן ושעושה זאת בצורה נגישה, בהירה ומלאת חיים. בכוחו של הספר הראשון של יוסי סוכרי לשחרר כל ישראלי מקשרי מחויבות כוזבת למילים שביסוד הווייתו, דוגמת "שואה", "ציונות", "עדות המזרח", "אשכנזים", "זרות". להוביל אותנו לתהות את התהיות הנועזות ביותר, להתהפך ולצאת מהעמודים של הספר חזק יותר, קרוב יותר למשמעות שהמילים המכוננות האלה נושאות עבורו כיחיד. משחרר הוא שם תואר מתאים לטקסט שמצליח לנסח דברים שלא ידענו לנסח לפניו, מציף את הדברים שציבור רחב ביקש את ניסוחם ומעביר את קוראיו על גשריו המסתוריים אל זוויות ראייה חדשות"</p>	<p>יוסי סוכרי</p>

How Sweden Became the Epicenter of Yiddish Children's Media

Kids' books, cartoons, and music videos keep the *mameloshn* alive in an unexpected place
By Marjorie Ingall

In 1999, Yiddish was declared an official national minority language in Sweden, alongside Finnish, Romani, Meänkieli, and the Sami languages. There's federal funding in Sweden for media produced in all its national minority languages—so Sweden, of all places, is now a major source of new Yiddish children's books, TV cartoons, web media, and music videos. How did Yiddish get this exalted status in Sweden? Especially when there are only 15,000 to 20,000 Jews in the country, less than 0.2% of the population?

To become an official minority language in Sweden, a language has to have been spoken in Sweden for hundreds of years. Yiddish fits the bill: The first official Jewish community was established near Goteborg in the 1770s; in 1782, the country passed legislation allowing Jews to live there without having to convert to Christianity. In 1832, Jews were permitted to become citizens. Jews turned out to be good for the economy, so the Swedish government encouraged the community's growth, and its population skyrocketed between 1850 and 1920, as Jews fled pogroms and conscription in Russia and Poland. But from 1933 to 1939, Sweden limited Jewish immigration, fearing an influx of Jewish refugees.

The prohibitions were lifted in 1942, when it became clear to the Swedes that the Nazis were determined to exterminate the Jewish people. Over 8,000 Danish Jews—almost the entire population—were smuggled into Sweden in the dead of night in tiny fishing boats. (The details of this secret rescue mission figure in Lois Lowry's classic, brilliant 1989 children's book *Number the Stars*.) And Swedish diplomat Raoul Wallenberg singlehandedly saved thousands of Hungarian Jews.

After WWII, Sweden continued to welcome Jewish displaced persons and refugees. Then it welcomed Jewish intellectuals fleeing Eastern European Communist witch hunts and persecution. Then it welcomed Soviet Jews. Today, Sweden has the largest Jewish population in Scandinavia; 70% of its Jews live in Stockholm, where there are several synagogues, a Chabad House, a Jewish day school, a Jewish library, a Jewish magazine, and a weekly Jewish radio show.

So yes, Yiddish has a long history in the country. But that's not all. Another rule says that an official national minority language must be deemed to have benefit for the minority community (Yiddish is undeniably a marker of Jewish identity and history) and still another rule says that the language must be spoken—currently or in the past—by a significant number of people in the world (Yiddish once had 12 million speakers worldwide) and have a connection to Sweden.

Because there's a government mandate in place, publishers, broadcasters, videographers, and animators now create media in the country's minority languages. One such creator is Niklas Olniansky, who runs a Yiddish children's publishing house. This is actually his third Yiddish-language venture; he and his wife, Ida, used to edit a popcult-y Yiddish magazine and founded a Yiddish heavy metal band called Dibbukim.

"It was totally by accident that I started learning Yiddish," he told me. "I lived in a student apartment in central Lund, and I'd graduated and had a job but I wanted to keep that apartment. So I needed to take a class. Yiddish was then a new subject at the university, and the class was in the evening because it was mainly old people, and the first thing the teacher said was, 'Yiddish is not an academic language,' which meant he wasn't picky when it came to grading. It sounded perfect! I enrolled the very same day!" He joked that studying Yiddish helped him cope with growing older. "I still get the young people's discount in Yiddish," he said.

Olniansky converted to Judaism after marrying Ida. He's the one who pushed the couple, who now have a young son and two daughters, into the lucrative world of Yiddish publishing. ("Her life was much easier when she was married to a goy," he said.) "Ida grew up hearing her grandfather sing her Yiddish bedtime songs," he told me. "But she has the sad story that many Ashkenazi Jews have, that they had a vibrant community here where Yiddish was heard in the streets and the town squares, but somewhere down the line, it kind of fell away. There was no actively speaking community anymore."

Now that's changing.

Olniansky Tekst has published numerous Yiddish books for little kids, including three alphabet books starring characters named Alef and Beys, drawn by Niklas' sister. The company just brought out its first classic, as well as its first book in translation: *Der Hobit* by J.R.R. Tolkien, translated by Barry Goldstein.

Tablet wrote about Goldstein's translation in 2013, back when it was a self-published labor of love. "I had one of my grandkids scribble pictures of the dragon and Bilbo, and that was the cover," Goldstein told me in a more recent interview. "I was flattered when Niki called—he proposed a hardbound, with Yiddish letters, not transliteration, with new cover art, very beautifully done." Goldstein has also translated *The Lord of the Rings* and Dickens' *The Pickwick Papers* into Yiddish and is pondering future projects. "There's already a Yiddish translation of *Winnie-the-Pooh*, but I think *The House at Pooh Corner* hasn't been done," he said. "And I'd love to do *The Wind in the Willows*." Olnianskys: Take note.

Before the Holocaust, tons of Western children's classics were translated into Yiddish. Jews love to read, so it's unsurprising that Robert Louis Stevenson's *Treasure Island* and Mark Twain's *The Adventures of Tom Sawyer* were Yiddish bestsellers. Now that there's a Yiddish renaissance among hipster and queer-identified Jews, there are once again wider markets for secular Yiddish children's books.

Sam Zerín, a musicologist at Brown University, speaks exclusively Yiddish with his 3-year-old son. (A specialist in early 20th-century Jewish music, he's also interested in contemporary Yiddish pop and the music of Disney; he has thoughts about "Let It Go," which has naturally been translated into Yiddish.) Married to a Conservative rabbi, calling himself "halakhically observant but egalitarian," he was dismayed to discover that contemporary Yiddish children's books from Haredi publishers often depicted gender roles that didn't square with his own values or family life. "In these books, boys are the ones who have adventures and girls stay home," he told me. "Women do all the childcare, which contradicts my own lived experience. And non-Jews are often depicted as greedy, stupid, or immoral, a foil for the good Jewish characters. When I read books like that aloud to my son, I tend to change 'der goy' to 'der gvir,' which means the rich man."

So Zerín was delighted to discover less problematic Yiddish children's media from Sweden. His son loves the Swedish show *Allti Kartong*, which he watches online in its Yiddish incarnation, *Alter Karton*. *Alter Karton* is about the adventures of two robots, Alter Karton and Roytinker, low-budget Swedish educational ripoffs of C3P0 and R2D2. Zerín wrote about the show for his blog, Tate-loshn ("father language," a play on *mameloshn*, which is Yiddish for mother language, meaning Yiddish). He noted with amusement that another

Swedish children's video depicts a little girl named Amanda longing for wintertime and Christmas cookies. Niklas Olniansky told me, "Some of the videos are very Swedish—the Swedish countryside, with pigs and people celebrating Christmas and eating ham. It is very goyish, but it's still in Yiddish."

Sweden isn't the only place Yiddish kidlit (colloquially known as Yidkidlit) comes from. After the Jewish communities of Germany and Eastern Europe were destroyed, Buenos Aires, Jerusalem, London, Montreal, Melbourne, Mexico City, and of course New York took up the slack. Tablet contributor Zackary Sholem Berger, a resident of Baltimore, has translated *The Cat in the Hat*, *One Fish Two Fish Red Fish Blue Fish*, and *Curious George* into Yiddish. As Isaac Bashevis Singer himself once said, "The Yiddish language has been dying for a thousand years and I'm sure it will go on dying for at least a thousand more."

One must offer a caveat that Sweden is not entirely hunky-dory for the Jews. Kosher butchery was banned in the 1930s and remains illegal today; anti-Semitism has risen sharply in the country in recent years, particularly in Malmö. A 2013 survey by the European Union Agency for Fundamental Rights found that nearly 60% of Swedish Jews are now afraid to openly identify as Jewish.

Yiddish, on the other hand, is thriving. Miriam Udel, professor of Yiddish at Emory University, told me, "I first learned about the Yidkidlit coming out of Sweden a few years back, when a dude from Swedish national radio got in touch with me about finding great Yidkidlit to read on the air, and to check the Yiddish in their first new children's story in what was to be a series. I was kind of flabbergasted that Yiddish was an official language in such an unexpected place, but '*Abi a prezhenitse*'—'As long as it's an omelet ...'" Your Tablet correspondent, a Yiddish imbecile, did not get this reference, so Udel explained: "A character in a Sholem Aleichem story tries to order an omelet and they're out of all the things that constitute an omelet, but 'Hey, as long as it's an omelet.' My feeling was, 'They might not have a lot of yidn, but as long as Yiddish is getting some honor and respect somewhere, I'll take it!'"

(Correction: An earlier version of this story incorrectly stated that only a medical doctor, not a mohel, can perform a circumcision in Sweden.)